

**Správa slovenských jaskýň
Liptovský Mikuláš**

**VÝROČNÁ SPRÁVA
ZA ROK 2007**

Marec 2008

1. IDENTIFIKÁCIA ORGANIZÁCIE

Názov: Správa slovenských jaskýň

Sídlo: Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš

Rezort: Ministerstvo životného prostredia SR

Riaditeľ: Ing. Jozef Hlaváč

Členovia vedenia: RNDr. Pavel Bella, PhD., vedúci úseku ochrany jaskýň, zástupca riaditeľa
Ing. Ľubica Nudzíková, vedúca úseku prevádzky jaskýň a marketingu
Ing. Jozef Peška, vedúci technicko-servisného úseku
Ing. Lýdia Jánošíková, vedúca ekonomického úseku
Ing. Peter Gažík, vedúci oddelenia výskumu, monitoringu a dokumentácie
RNDr. Ľudovít Gaál, vedúci oddelenia praktickej starostlivosti o jaskyne
správcovia sprístupnených jaskýň

Hlavné činnosti:

- ochrana a praktická starostlivosť o prírodné pamiatky – jaskyne v Slovenskej republike
- výskum, monitoring a dokumentácia jaskýň pre potreby ochrany prírody
- správa jaskýň ako vlastníctva Slovenskej republiky
- prevádzka sprístupnených jaskýň ako náučných lokalít
- výstavba a údržba objektov vstupných areálov a technickej infraštruktúry sprístupnených jaskýň
- environmentálna výchova, prezentácia a publicita jaskýň

2. POSLANIE A STREDNODOBÝ VÝHĽAD ORGANIZÁCIE

2.1. POSLANIE A HLAVNÉ ÚLOHY ORGANIZÁCIE V RÁMCI ŠTÁTNEJ OCHRANY PRÍRODY

Jaskyne sú súčasťou prírodného dedičstva Slovenskej republiky. Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny ustanovil všetky jaskyne za prírodné pamiatky, na ktoré sa podľa § 24 tohto zákona vzťahujú osobitné podmienky ochrany. Podľa novely Ústavy Slovenskej republiky z roku 2001 sú jaskyne vo vlastníctve štátu.

Správa slovenských jaskýň so sídlom v Liptovskom Mikuláši je odborná organizácia ochrany prírody a krajiny s celoštátnou pôsobnosťou v priamom riadení Ministerstva životného prostredia SR. Plní úlohy vzťahujúce sa na jaskyne v nadväznosti na § 24, ods. 20 a § 65, ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Podľa štatútu organizácie zo 7. 12. 2003 (č. 43/2003-5) je jej činnosť zameraná na správu všetkých jaskýň – prírodných pamiatok a národných prírodných pamiatok a na ich bezpečné a trvalo udržateľné využívanie. Zabezpečuje prevádzku 12 sprístupnených jaskýň (Belianska jaskyňa, Bystrianska jaskyňa, Demänovská ľadová jaskyňa, Demänovská jaskyňa slobody, Dobšinská ľadová jaskyňa, Dómica, Driny, Gombasecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Važecká jaskyňa). Vykonáva starostlivosť o priestory a zariadenia súvisiace s jej činnosťou a zabezpečuje ich údržbu. Podieľa sa aj na metodickom usmerňovaní starostlivosti o krasovú krajinu.

V nadväznosti na Ústavu Slovenskej republiky Ministerstvo životného prostredia SR v zmysle § 24, ods. 20 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny určilo za správcu jaskýň ako vlastníctva štátu Správu slovenských jaskýň (čl. 2, bod 5, písm. c) štatútu).

Správa slovenských jaskýň plní najmä tieto úlohy:

a) *na úseku ochrany a starostlivosti o jaskyne*

- zabezpečuje komplexnú odbornú starostlivosť o jaskyne a ich ekosystémy vrátane spracovávanía návrhov ochranných pásiem a označovania jaskýň,
- vykonáva, koordinuje a zabezpečuje výskum, prieskum a monitoring pre potreby ochrany prírody zameraný na poznanie, zachovanie alebo zlepšenie stavu jaskýň, limity a regulatívy ich využívania,
- hodnotí stav prírodných zložiek v jaskyniach, vplyv návštevnosti a iného využívania na jaskynné ekosystémy,
- vypracúva odborné podklady a stanoviská k žiadostiam o vyjadrenia, súhlasy a výnimky z podmienok ochrany pre orgány ochrany prírody a krajiny,
- vykonáva dohľad nad realizáciou povolených činností, opatrení a zásahov v podzemí i na povrchu dotýkajúcich sa jaskýň a nad dodržiavaním podmienok ich ochrany,
- vykonáva, koordinuje a zabezpečuje stráž prírody vo vzťahu k jaskyniam,

b) *na úseku prevádzky, sprístupňovania a iného využívania jaskýň v priamom riadení správy*

- zabezpečuje bezpečnú prevádzku a využívanie jaskýň v rámci ich únosného zaťaženia, zodpovedá za dodržiavanie predpisov upravujúcich podmienky povolenej činnosti v jaskyniach,
- zabezpečuje sprievodcovskú činnosť a jej odbornú úroveň v sprístupnených jaskyniach,
- zabezpečuje sprístupňovanie vybraných jaskýň,
- dobudováva, rozvíja a účelne využíva objekty prevádzky jaskýň,
- zabezpečuje podmienky pre výkon speleoterapie, rekondičných a klimatických pobytov vo vybraných jaskynných priestoroch,
- zabezpečuje rozvoj služieb pre návštevníkov jaskýň,

c) *na úseku správy jaskýň*

- v opodstatnených prípadoch a po prechádzajúcom súhlase ministerstva prenecháva jaskyne alebo ich časti do nájmu na ich využívanie na kultúrno-výchovné, liečebné a iné účely podľa osobitných predpisov,
- vedie právnu agendu týkajúcu sa správy jaskýň,

d) *na úseku dokumentácie a informačného systému*

- vypracúva podklady pre návrhy právnych predpisov alebo ich zmeny týkajúce sa ochrany jaskýň,
- vypracúva návrhy programov starostlivosti alebo programov záchrany jaskýň,
- zabezpečuje a vedie dokumentáciu výsledkov výskumu, prieskumu a monitoringu jaskýň,
- vedie a dopĺňa rezervačné knihy o jaskyniach,
- buduje informačný systém o ochrane a využívaní jaskýň,

c) *na úseku výchovy a propagácie*

- vykonáva výchovnú činnosť zameranú na ochranu jaskýň,
- zabezpečuje vydavateľskú, edično-propagačnú a publikačnú činnosť zameranú na ochranu, výskum, dokumentáciu a využívanie jaskýň,
- zabezpečuje prezentáciu výsledkov činnosti správy,

d) *na úseku znaleckej činnosti*

- vyčíslňuje spoločenské ohodnocovanie aragonitových a kalcitových sintrových foriem v jaskyniach a iných zložiek jaskynných ekosystémov, najmä vo vzťahu k negatívnym zásahom v jaskyniach.

Komplexný prístup k ochrane a praktickej starostlivosti o jaskyne si vyžaduje vedecké poznatky a odborné podklady. Keďže na Slovensku neexistuje žiadna iná odborná organizácia alebo inštitúcia, ktorá by sa z vedeckého a odborného hľadiska komplexne zaoberala touto problematikou, Správa slovenských jaskýň vykonáva a koordinuje aj výskum, monitoring a

dokumentáciu jaskýň, najmä s cieľom praktických aplikácií pre potreby ochrany prírody. Vo februári 2005 Správa slovenských jaskýň získala *Osvedčenie o spôsobilosti vykonávať výskumné a vývojové činnosti v celom rozsahu zamerania úseku ochrany jaskýň*, ktoré vydal minister školstva Slovenskej republiky.

Speleoterapia a ozdravovacie speleoklimatické pobyty v jaskyniach sa vykonávajú na základe medzirezortnej *Dohody o spolupráci v oblasti vykonávania speleoterapie* medzi Ministerstvom životného prostredia SR a Ministerstvom zdravotníctva SR z roku 1998 upravuje *Smernica MŽP SR č. 7/1999-4 na vykonávanie speleoterapeutických pobytov vo vyhradených priestoroch sprístupnených jaskýň* z 30. 9. 1999.

Na prevádzkovanie sprístupnených jaskýň ako náučných lokalít sa vzťahujú aj úlohy týkajúce sa praktickej realizácie *Koncepcie environmentálnej výchovy a vzdelávania* (uznesenie vlády SR č. 846/1997), ktorá bola vypracovaná v zmysle *Národného environmentálneho akčného programu* (uznesenie vlády SR č. 350/1996). Sprístupnené jaskyne majú dôležité poslanie v rámci aktivít environmentálnej výchovy, ich ročná návštevnosť v posledných rokoch pohybuje okolo 650- až 700-tisíc osôb.

Jaskyne Slovenského krasu, Ochtinská aragonitová jaskyňa a Dobšinská ľadová jaskyňa sú na základe bilaterálneho slovensko-maďarského nominačného projektu *Jaskyne Slovenského Aggtelekského krasu* zaradené do svetového prírodného dedičstva. Správa slovenských jaskýň podľa svojej pôsobnosti vykonáva a zabezpečuje súbor opatrení na ochranu slovenskej časti lokality svetového prírodného dedičstva Jaskyne Slovenského a Aggtelekského krasu v nadväznosti na *Program podpôr a koncepcií rozvoja lokalít, ktoré sú zapísané v zozname svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO* (uznesenie vlády SR č. 509/1996).

Správa slovenských jaskýň v rámci svojej činnosti spolupracuje najmä so Štátnou ochranou prírody a Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva, ako aj so Štátnym geologickým ústavom Dionýza Štúra a Slovenským hydrometeorologickým ústavom. Pri zabezpečovaní praktickej ochrany a starostlivosti, ako aj meračskej dokumentácii jaskýň úzko spolupracuje so Slovenskou speleologickou spoločnosťou – mimovládnu organizáciou združujúcou dobrovoľných jaskyniarov, ktorí vykonávajú speleologický prieskum na území Slovenskej republiky. Pri monitorovaní a ochrane netopierov sa spolupracuje so Skupinou pre ochranu netopierov.

Pri riešení viacerých špecifických výskumných a odborných úloh organizácia spolupracuje s viacerými mimorezortnými domácimi i zahraničnými inštitúciami, najmä z okolitých stredoeurópskych štátov (Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach, Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave, Geologický ústav AV ČR v Prahe, Geologický ústav PAV vo Varšave, Geologický ústav Jagiellonskej univerzity v Krakove, Vroclavská univerzita, Agentúra ochrany prírody a krajiny Českej republiky, Speleologický inštitút v Budapešti, Správa Aggtelekského národného parku v Jósvalfő, Správa Národného parku Bukové hory v Egri v Maďarsku, Inštitút pre výskum krasu v Postojnej v Slovinsku a iné).

Na medzinárodnej úrovni Správa slovenských jaskýň zastupuje slovenské jaskyniarstvo v Medzinárodnej asociácii sprístupnených jaskýň (ISCA), v spolupráci so Slovenskou speleologickou spoločnosťou aj v Medzinárodnej speleologickej únii (UIS).

Medzinárodná asociácia sprístupnených jaskýň (ISCA). Celosvetová organizácia združujúca národné asociácie a odborné organizácie, ktoré zabezpečujú prevádzku, ochranu a propagáciu sprístupnených jaskýň, ako aj správy jednotlivých sprístupnených jaskýň a ich priaznivcov. Jej hlavným poslaním je koordinácia činností a výmena praktických skúseností pri zabezpečovaní prevádzky a ochrany sprístupnených jaskýň, spoločné postupy pri ich prezentácii a propagácii a iné aktivity týkajúce sa problematiky sprístupnených jaskýň.

Medzinárodná speleologická únia (UIS). Celosvetová organizácia združujúca národné speleologické asociácie a organizácie, ktoré zabezpečujú speleologický prieskum, výskum a

ochranu jaskýň. Jej hlavným poslaním je podpora rozvoja speleologických aktivít, koordinácia výskumu, monitoringu, dokumentácie, ochrany a speleologického prieskumu jaskýň pod garanciami odborných komisií, prezentácia výsledkov odborných činností i praktického speleologického prieskumu, propagácia jaskýň a speleológie.

2.2. PREDPOKLADANÝ VÝVOJ ORGANIZÁCIE A ROZVOJ AKTIVÍT

Správu slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši ako samostatnú odbornú organizáciu zriadili v roku 1970. V roku 1981 zlúčením Správy slovenských jaskýň a úseku ochrany prírody Slovenského ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave vzniklo Ústredie štátnej ochrany prírody v Liptovskom Mikuláši. Správa slovenských jaskýň ako samostatná organizácia sa obnovila v roku 1990.

Činnosť Správy slovenských jaskýň sa profilovala od jej založenia začiatkom 70. rokov minulého storočia. Od začiatku 90. rokov sa jej pôsobnosť vzťahovala na sprístupnené jaskyne, neskôr sa rozšírila aj na jaskyne vývojovo súvisiace so sprístupnenými jaskyňami. Od 1. 1. 2002 sa pôsobnosť organizácie rozšírila na všetky jaskyne v Slovenskej republike. V rámci predchádzajúceho dlhoročného vývoja sa prehodnotili viaceré možné smery zabezpečovania ochrany jaskýň a prevádzky sprístupnených jaskýň. Terajšia činnosť organizácie sa upriamuje na vykonávanie a rozvoj týchto aktivít, predovšetkým v nadväznosti na zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny:

- **Ochrana a praktická starostlivosť o jaskyne.** V štátnom záujme garantovať ochranu jaskýň v Slovenskej republike, ako aj vybraných lokalít zaradených do zoznamu svetového prírodného dedičstva. V spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR realizovať program starostlivosti o svetové prírodné dedičstvo – jaskyne Slovenského krasu, Ochtinskú aragonitovú jaskyňu a Dobšinskú ľadovú jaskyňu. Príprava podkladov legislatívnych noriem a vyhlášok týkajúcich sa ochrany jaskýň v nadväznosti na zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (návrhy na vyhlásenie ochranných pásiem ďalších ohrozených jaskýň, vyhlášky o verejnosti voľne dostupných jaskyniach a pod.). Pokračovať v postupnom vysporiadaní vlastníckych vzťahov pozemkov v okolí vchodov a na povrchu nad sprístupnenými jaskyňami z hľadiska záujmov ochrany prírody. Priebežne a systematicky vykonávať kontrolu dodržiavania podmienok ochrany jaskýň, vrátane ich ochranných pásiem, a predkladania podnetov orgánom štátnej správy na riešenie nežiaducich situácií. Zabezpečiť uzatváranie vchodov do významných a ohrozených jaskýň a vykonávanie speleologickej strážnej služby v jednotlivých krasových územiach na Slovensku, najmä v spolupráci so Slovenskou speleologickou spoločnosťou.
- **Výskum a monitoring jaskýň.** Spracovávanie návrhov praktických ochranných opatrení si vyžaduje detailné poznanie prírodných zložiek, ich priestorových vzťahov a prírodných procesov v jaskynnom prostredí. Preto treba vykonávať monitorovanie klimatických a hydrologických procesov, ako aj geologický, geomorfologický, klimatický, hydrologický a biospeleologický výskum jaskýň s praktickými aplikáciami pre potreby ochrany a prevádzky jaskýň. V rámci geoekologického výskumu jaskýň treba na základe analýzy priestorovej štruktúry a dynamických procesov kategorizovať stabilitu jaskynných geosystémov a stanovenie limitov ich únosného využívania. Hydrologický monitoring sa upriamuje na hydrologické a hydrochemické procesy (podzemné vodné toky, priesakové atmosférické vody) z hľadiska vplyvu na sintrovú výplň a jaskynné geosystémy ako celok, speleoklimatický monitoring najmä na sledovanie klimatických zmien spôsobených návštevnosťou sprístupnených jaskýň a analýzu vplyvu na jaskynné geosystémy, čo v prípade potreby môže znamenať úpravu režimu ich prevádzky. Klimatický výskum je dôležitý aj z hľadiska ochrany zaľadených jaskýň.

Pokračovať treba v inventarizácii výskytu jaskynných živočíchov, vrátane analýzy negatívnych antropogénnych vplyvov na biotopy jaskynnej fauny. Od realizácie revízneho geologického a geomorfologického výskumu jaskýň s využitím moderných metód rádioizotopového datovania a paleomagnetického výskumu sedimentov závisí spresnenie poznatkov o ich genéze, čo prispieva k zvyšovaniu stupňa poznania vývoja krasu a jaskýň na Slovensku.

V nadväznosti na úpravu štatútu organizácie z roku 2001 treba uvedené aktivity podľa potreby čoraz viac realizovať aj vo vybraných neprístupných jaskyniach, prioritne v národných prírodných pamiatkách, a vytvoriť základnú kategorizáciu jaskýň na Slovensku z hľadiska prírodných hodnôt. Okrem toho treba vykonávať aj základný odborný speleologický prieskum novoobjavených jaskýň alebo skôr objavených jaskýň, v ktorých sa doteraz nerealizoval žiadny výskum, aby sa poznali ich hodnoty z hľadiska ochrany prírody.

Organizovanie sympózií, vedeckých konferencií a iných odborných podujatí zameraných na prezentáciu výsledkov výskumu, dokumentácie a ochrany krasu a jaskýň na Slovensku (v dvojročných cykloch sa od roku 1997 organizujú vedecké konferencie *Výskum, využívanie a ochrana jaskýň*). Aktívna účasť pracovníkov organizácie na podobných podujatiach organizovaných inými organizáciami, vrátane zahraničia, s cieľom prezentácie činnosti Správy slovenských jaskýň.

- **Dokumentácia a informačné systémy.** Budovanie dokumentácie a archivácia materiálov súvisiacich s ochranou a praktickou starostlivosťou o jaskyne pre potreby ochrany prírody. Podieľať sa na tvorbe počítačovej databázy centrálnej evidencie jaskýň na Slovensku (v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva). Dobudovávať informačný systém organizácie z hľadiska počítačového spracovania dokumentačných fondov a zabezpečovania prevádzky jaskýň, vrátane ekonomickej agendy, predaja obchodného tovaru a zlepšenia sieťového prepojenia s centrom v sídle organizácie. Pokračovať v tvorbe digitálnej meračskej dokumentácie jaskýň a budovaní geografického informačného systému o významných jaskyniach so spracovaním aplikačných výstupov pre ich ochranu. Dotvorenie vybraných častí informačného systému organizácie ako integrálnej súčasť rezortného informačného systému Ministerstva životného prostredia SR.
- **Prevádzka, marketing a propagácia sprístupnených jaskýň.** Skvalitňovanie podmienok pre prevádzku a využívanie sprístupnených jaskýň. Inštalovať nové ozvučovacie systémy na podávanie cudzojazyčných výkladov pre návštevníkov v ďalších sprístupnených jaskyniach. Podieľať sa na vykonávaní a rozvoji speleoterapie v sprístupnených jaskyniach v súlade s potrebami ich ochrany a podmienkami bezpečnosti osôb v podzemí (v zmysle Bezpečnostného predpisu pre jaskyne SBÚ č. 3000/1975). Zabezpečiť ďalší rozvoj maloobchodného predaja vo vstupných areáloch sprístupnených jaskýň vo vzťahu k poskytovaniu základných služieb pre návštevníkov v zmysle platného štatútu organizácie, vrátane rozširovania sortimentu predajného tovaru (pamiatkové predmety, občerstvenie a pod.). Vydávanie prezentačných a populárno-náučných brožúr, pohľadníc, prospektov, plagátov a iných propagačných materiálov o sprístupnených jaskyniach na Slovensku. Zabezpečenie výroby rôznych pamiatkových predmetov viažucich sa na jaskyne. Rozšírenie sortimentu propagačných materiálov o sprístupnených jaskyniach. Prezentácia sprístupnených jaskýň na výstavách cestovného ruchu doma i v zahraničí.
- **Výstavba a údržba objektov a technických zariadení.** Pokračovať v doobudovaní vstupných areálov sprístupnených jaskýň z hľadiska súčasných prevádzkových potrieb a rozširovania poskytovaných služieb pre návštevníkov. Zrealizovať dostavbu vstupného areálu Belianskej jaskyne, Dobšinskej ľadovej jaskyne, Gombaseckej jaskyne,

Demänovskej jaskyne slobody a jaskyne Driny. Priebežne zabezpečovať údržbu a inováciu technických zariadení v jaskyniach vo vzťahu k potrebám ochrany jaskýň a bezpečnosti návštevníkov (elektroinštalácia, telekomunikačné bezpečnostné a ozvučovacie systémy). Vo viacerých sprístupnených jaskyniach vykonať rekonštrukciu prehliadových chodníkov na báze antikorózných materiálov.

- **Environmentálna výchova.** Koordinácia prevádzky sprístupnených jaskýň ako významných náučných lokalít s požiadavkami štátnej environmentálnej politiky. Zabezpečovanie údržby a aktualizácia náučných chodníkov na prístupových trasách k sprístupneným jaskyniam a v ich okolí. Rozšíriť programy environmentálnej výchovy v nadväznosti na prehliadku sprístupnených jaskýň. Vo vstupnom areáli Demänovskej jaskyne slobody vytvoriť informačné a náučné centrum ochrany prírody vrátane aktivít environmentálnej výchovy. Pokračovanie v organizovaní interných odborných školení a seminárov pre zamestnancov prevádzok sprístupnených jaskýň s cieľom prehĺbenia ich odborných znalostí pri vykonávaní sprievodcovskej a dozornej činnosti v jaskyniach. Organizovanie seminárov a školení pre členov speleologickej strážnej služby z radov Slovenskej speleologickej spoločnosti. Príprava a vydávanie náučných materiálov, vrátane filmových dokumentov pre potreby environmentálnej výchovy.
- **Edičná činnosť.** Pokračovať vo vydávaní časopisu Aragonit tematicky zameraného na problematiku ochrany, výskumu, dokumentácie a prevádzky jaskýň. Na základe dohody so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva pokračovať vo vydávaní zborníka Slovenský kras. Zostavovanie a vydávanie zborníkov referátov z vedeckých konferencií organizovaných Správou slovenských jaskýň zaoberajúcich sa výskumom, ochranou a využívaním jaskýň.
- **Spolupráca s domácimi inštitúciami a organizáciami.** Pokračovať a prehĺbiť spoluprácu s odbornými organizáciami ochrany prírody a krajiny, vedeckými ústavmi, vysokoškolskými pracoviskami, organizáciami a agentúrami cestovného ruchu a mimovládnyimi organizáciami v rámci zabezpečovania výskumu, dokumentácie a praktickej ochrany jaskýň, environmentálnej výchovy, prezentácie jaskýň ako prírodných pamiatok a náučných lokalít, zavádzania informačných systémov a pod. Osobitnú pozornosť treba venovať spolupráci so Slovenskou speleologickou spoločnosťou v rámci zabezpečovania ochrany, praktickej starostlivosti a dokumentácii neprístupných jaskýň pre potreby ochrany prírody, ako aj so Skupinou pre ochranu netopieroc pri monitorovaní a ochrane netopierov.
- **Zahraníčna spolupráca.** Pokračovanie a prehĺbenie vzájomnej spolupráce so speleologickými a ochranárskymi organizáciami, ako aj s vybranými výskumnými inštitúciami zaoberajúcimi sa výskumom krasu a jaskýň, najmä z okolitých stredoeurópskych štátov. Prezentácia jaskýň a aktivít slovenského jaskyniarstva v zahraničí, zapájanie sa do aktivít medzinárodných jaskyniarskych organizácií. Aktívne členstvo a prezentácia ochrany a prevádzky našich sprístupnených jaskýň v rámci aktivít Medzinárodnej asociácie sprístupnených jaskýň (ISCA). V spolupráci so Slovenskou speleologickou spoločnosťou zabezpečovanie činností vyplývajúcich z členstva slovenského jaskyniarstva v Medzinárodnej speleologickej únii (UIS).

V októbri 2005 Ministerstvo životného prostredia SR schválilo stratégiu rozvoja Správy slovenských jaskýň a strategické ciele jej rozvoja do roku 2015 vo vzťahu k potrebám ochrany prírody a krajiny na úseku ochrany a využívania jaskýň. Tento dokument zahŕňa a rozpracováva opatrenia na ďalší rozvoj komplexnej ochrany a praktickej starostlivosti o jaskyne na Slovensku v kontexte európskych až celosvetových trendov výskumu, monitoringu, optimálneho využívania, ochrany a prezentácie jaskýň.

Z hľadiska **dlhodobých vízií a strategických cieľov rozvoja organizácie** v rámci rezortu Ministerstva životného prostredia SR treba hlavnú pozornosť upriamiť na:

- ďalší rozvoj činností praktickej starostlivosti a ochrany jaskýň (dokončenie uzatvárania vchodov najvýznamnejších jaskýň a ich priebežná údržba, ukončenie projektovania a vyhlasovania ochranných pásiem ohrozených jaskýň, vyčistenie jaskýň od nebezpečných odpadov, rozšírenie speleologickej strážnej služby na celom území Slovenska a pod.),
- komplexnú starostlivosť o jaskyne svetového dedičstva a ich prezentáciu na verejnosti,
- technologickú inováciu environmentálneho monitoringu jaskýň a realizáciu prvotných, resp. revízných inventarizačných výskumov najvýznamnejších jaskýň pre potreby ochrany prírody v kontexte najnovších metodologických postupov a vedeckých poznatkov, v prípade potreby spresniť podmienky ochrany jaskýň na základe odborných výsledkov,
- dobudovanie úseku ochrany jaskýň z hľadiska zabezpečovania komplexného výskumu a monitoringu jaskýň pre potreby ochrany prírody a jeho začlenenie do medzinárodných programov výskumu, monitoringu a ochrany jaskýň,
- dobudovanie národnej databázy jaskýň v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva pre potreby ochrany prírody, vytvorenie geografického informačného systému o jaskyniach – národných prírodných pamiatkách s komplexnými a priestorovými databázami,
- dobudovanie vstupných areálov a technickej infraštruktúry sprístupnených jaskýň (v jaskyniach situovaných v náročných horských polohách zabezpečiť privody vody, vybudovať hygienické zariadenia a ČOV, inovovať technickú infraštruktúru v podzemí na báze nových technológií a antikoročných materiálov),
- skvalitnenie marketingu a propagácie vo vzťahu k návštevnosti sprístupnených jaskýň (zo vstupného sa tvoria hlavné finančné prostriedky organizácie), rozvoj a skvalitnenie poskytovaných služieb pre návštevníkov,
- sprístupňovanie ďalších jaskýň, ktoré majú náučné a estetické prezentačné hodnoty – podľa výskytu podzemných krasových javov zhodnotiť možnosti sprístupňovania jaskýň, najmä v oblastiach, kde sa sprístupnené jaskyne doteraz nenachádzajú,
- zvýšenie povedomia verejnosti o potrebe ochrany jaskýň ako prírodného dedičstva rôznymi formami environmentálnej výchovy a masmediálnymi prezentáciami, budovanie informačných stredísk ochrany prírody pri sprístupnených jaskyniach, vybudovanie náučných chodníkov na prístupových trasách k niektorým verejnosti voľne prístupným jaskyniach, inštalácia náučných panelov pri verejnosti voľne prístupných jaskyniach a pod.

Keďže vlastné príjmy Správy slovenských jaskýň ako príspevkovej organizácie dlhodobo prevyšovali výšku poskytovaného štátneho príspevku, v súlade s § 21 ods. 12 a 13 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov minister životného prostredia SR po predchádzajúcom súhlase Ministerstva financií SR s účinnosťou od 1. 1. 2008 zlúčil Správu slovenských jaskýň so Štátnou ochranou prírody SR, ktoré sa z rozpočtovej organizácie pretransformovala na príspevkovú organizáciu.

Správa slovenských jaskýň sa stala organizačnou zložkou Štátnej ochrany prírody SR so sídlom v Banskej Bystrici, ktorá je odbornou organizáciou v priamom riadení Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Činnosť Správy slovenských jaskýň je naďalej zameraná na správu všetkých jaskýň (prírodných pamiatok a národných prírodných pamiatok) a na ich bezpečné a trvalo udržateľné využívanie. Plní úlohy na úseku ochrany prírody, výskumu, prevádzky, sprístupňovania a iného využívania jaskýň. Vykonáva starostlivosť o objekty a zariadenia v podzemí a vstupných areáloch jaskýň, zabezpečuje ich údržbu a bezpečnosť prevádzky.

3. KONTRAKT ORGANIZÁCIE S ÚSTREDNÝM ORGÁNOM A JEHO POSLANIE

KONTRAKT uzavretý medzi Ministerstvom životného prostredia SR a Správou slovenských jaskýň na rozpočtované úlohy na rok 2007

PREAMBULA

V súlade s uznesením vlády SR č. 1370 z 18. decembra 2002, sa uzatvára kontrakt medzi ústredným orgánom štátnej správy – MŽP SR a jej priamo riadenou príspevkovou organizáciou – SSJ. Predmetný kontrakt nie je zmluvou v zmysle právneho úkonu, ale plánovacím aktom, vymedzujúcim finančné a organizačné vzťahy medzi MŽP SR a SSJ.

I.

Účastníci kontraktu

Zadávatel':	Ministerstvo životného prostredia SR
Sídlo:	Námestie Ľudovíta Štúra 1, 812 35 Bratislava
Štaturárny zástupca:	Ing. arch. Jaroslav Izák, minister
Bankové spojenie:	Štátna pokladnica
Číslo účtu:	7000076103/8180
IČO:	678678

a

Riešiteľ':	Správa slovenských jaskýň
Sídlo:	Hodžova 11, 031 01 Liptovský Mikuláš
Štaturárny zástupca:	Ing. Jozef Hlaváč, riaditeľ
Bankové spojenie:	Štátna pokladnica
Číslo účtu:	7000071396/8180
IČO:	681792

II.

Trvanie kontraktu

Kontrakt sa uzaviera na obdobie od 1. januára 2007 do 31. decembra 2007.

III.

Platobné podmienky

1. Objem prostriedkov určený na finančné krytie výdavkov úseku ochrany jaskýň sa stanovuje v súlade so Zákonom o štátnom rozpočte na rok 2006.
2. Celková finančná čiastka predstavuje 7 000,- tis. Sk
bežný transfer predstavuje 7 000,- tis. Sk
3. Zadávateľ si vyhradzuje právo znížiť sumu uvedenú v čl. III odst. 2 až o 10 %. Desať percentná suma predstavuje rezervu zadávateľa, ktorú môže použiť na pokrytie zníženia sumy rozpočtovanej vládou pre riešiteľa v dôsledku regulačných opatrení.
4. V prípade, ak zníženie sumy uvedenej v čl. III. ods. 2 bude predstavovať menej ako 5 % dohodnutej ceny prác na dobu trvania kontraktu, riešiteľ bude riešiť úlohy bez zmeny plánu. Ak bude zníženie uvedenej sumy viac ako 5 %, účastnícke strany vypracujú dodatok ku kontraktu pozmeňujúci rozsah predmetu činnosti stanovený v čl. IV. kontraktu.
5. Zadávateľ sa zaväzuje poskytnúť riešiteľovi pravidelné mesačné zálohy vo výške 1/12 celkového ročného objemu príspevku stanoveného v čl. III. odst. 2.

IV. Predmet činnosti

1. Predmet činnosti riešiteľa vychádza z plánu hlavných úloh úseku ochrany jaskýň v tématických oblastiach, ktoré tvoria prílohu kontraktu. Zároveň uvádzajú finančné krytie jednotlivých úloh, ako aj termíny ich plnenia a objem mzdových prostriedkov a odvodov do fondov vyčlenené na ich riešenie.

V. Spôsob a termín vyhodnotenia kontraktov

1. Priebežné hodnotenie plnenia úloh kontraktu sa uskutočnia formou kontrolného dňa raz za štvrtýrok najneskôr do 20. dňa nasledujúceho mesiaca po uplynutí príslušného štvrtýroka za účasti zástupcov zadávateľa a riešiteľa.
2. Dokumentáciu ku kontrolným dňom tvoria protokoly o odovzdaní výsledkov za kontrolovaný štvrtýrok, resp. zápisy z kontrolných dní k jednotlivým úlohám. Na kontrolnom dni sa prerokuje priebeh plnenia jednotlivých úloh a problémy spojené s ich plnením.
3. Plnenie úloh vyplývajúcich z kontraktu sa vyhodnotí po uplynutí doby trvania kontraktu formou kontrolného dňa najneskôr do 20. januára za účasti zástupcov zadávateľa a zodpovedných riešiteľov.
4. Dokumentácia potrebná k vyhodnoteniu kontraktu bude pozostávať z protokolov o odovzdaní výsledkov riešenia v IV. štvrtýroku a zápisov z kontrolných dní za I. až III. štvrtýrok 2007.

VI. Práva a povinnosti zúčastnených strán

1. Ministerstvo životného prostredia SR (ďalej „MŽP SR“) sa zaväzuje:
 - zabezpečiť financovanie predmetu činnosti v zmysle schváleného príspevku čl. III. odst. v celoročnom rozsahu,
 - včas informovať riešiteľa o prípadných zmenách rozpočtu v oblasti financovania úloh.
- MŽP SR má právo:
 - krátiť objem finančných prostriedkov na jednotlivé úlohy v rozsahu a termínoch, ktoré budú počas trvania kontraktu určené rozhodnutím vlády,
 - vykonávať priebežné kontroly plnenia úloh dohodnutých týmto kontraktom.
2. Správa slovenských jaskýň (ďalej „SSJ“) sa zaväzuje:
 - podľa stanovených termínov v protokole úloh vykonať úlohy dohodnuté týmto kontraktom,
 - dodržať celoročný rozpočet dohodnutý kontraktom a neprekročiť náklady stanovené na riešenie jednotlivých úloh,
 - včas informovať zadávateľa o prípadných problémoch, ktoré sa vyskytli v priebehu riešenia úloh,
 - z každého vydaného titulu odovzdať zadávateľovi 30 kusov. Odovzdanie a prebratie diela sa uskutoční formou záverečnej správy, prevzatím publikácií a podpísaním protokolu o prevzatí diela najneskôr do 15 dní od vydania posledného titulu. Zadávatel' je oprávnený skontrolovať predmet diela v jednotlivých stupňoch zhotovenia podľa dohodnutých kontrolných dní, ukončiť alebo pozastaviť riešenie úlohy, prípadne stanoviť zmenu úlohy.
5. SSJ má právo:
 - bezplatne získať od zadávateľa potrebné informácie, ktoré by pomohli pri plnení kontraktom stanovených úloh,

- požadovať od zadávateľa, aby podľa povahy stanovených úloh vytvoril príslušné organizačné a technické podmienky na ich prezentáciu.

VII.

Zverejnenie kontraktu a verejný odpočet

1. Tento kontrakt zverejnia obidve zúčastnené strany na svojich internetových stránkach do 31. 1. 2007.
2. Verejný odpočet plnenia úloh kontraktu a zverejnenie finančnej správy sa uskutoční na základe výzvy zadávateľa v termíne ním stanovenom.

V Bratislave dňa 2. 1. 2007

minister
životného prostredia Slovenskej republiky

riaditeľ
Správy slovenských jaskýň

4. ČINNOSTI ORGANIZÁCIE A ICH NÁKLADY V ROKU 2007

Správa slovenských jaskýň vykonávala činnosť podľa Plánu hlavných úloh schváleného Ministerstvom životného prostredia SR.

4.1. OCHRANA A PRAKTICKÁ STAROSTLIVOSŤ O JASKYNE

- **Odborná spolupráca v procese prerokovania a vyhlasovania ochranných pásiem jaskýň.** V roku 2007 Krajský úrad životného prostredia v Košiciach vyhlásil ochranné pásmo NPP Krásnohorská jaskyňa, Krajský úrad životného prostredia v Banskej Bystrici ochranné pásmo PP jaskyňa Burda. V I. štvrtroku 2008 sa očakáva vyhlásenie ochranného pásma NPP jaskyňa Driny Krajským úradom životného prostredia v Trnave. V roku 2007 Správa slovenských jaskýň spracovala sa projekt ochranného pásma PP Chvalovská jaskyňa (odstúpený územne príslušnému krajskému úradu životného prostredia). V štádiu prerokovania sú návrhy ochranných pásiem NPP Demänovské jaskyne, NPP Brestovská jaskyňa, PP Ponická jaskyňa, NPP Važecká jaskyňa, NPP Gombasecká jaskyňa, NPP Ochtinská aragonitová jaskyňa), riešia sa požiadavky vlastníkov a užívateľov pozemkov.
- **Uzatváranie a oprava uzáverov vchodov do jaskýň** – Sokolová jaskyňa, Líščia jaskyňa, Medvedia jaskyňa v Západných Tatrách, Nová jaskyňa pod Baštou, Javorinka, jaskyňa C 13 v Dobrovodskom krase, Nová Ponická jaskyňa, Jaskyňa pod školou, Dvojvchodová jaskyňa, jaskyňa Drienka, Veľký ôsmy ponor, jaskyňa Veľké Prepadlé a Kečovská jaskyňa. Opravil sa uzáver Brestovskej jeskyne, nad Trstínskou vodnou priepaťou sa uložila geotextília na izoláciu podzemných priestorov voči splachovaniu nečistôt z blízkeho lomu. Zabezpečila sa stabilizácia vchodu Zápoľnej jaskyne a ponoru Lavínišťa v Ďumbierskom krase. Oplotili sa otvory Zvonivá jama a zavrty na Baskách (Rumpálová a Maršalková).
- **Zabezpečenie speleologickej strážnej služby** (stráž prírody zameraná na jaskyne) v jednotlivých krasových územiach Slovenska v spolupráci so 46 členmi Slovenskej speleologickej spoločnosti, ktorí zaslali 692 hláseníek týkajúcich sa poškodenia uzáverov vchodov do ohrozených jaskýň, znečistenia jaskýň a ich okolia, príľahlých ponorov a pod. Organizácia 7. seminára speleologickej strážnej služby v dňoch 16. – 17. 11. 2007

v Súľove (ochrana a dokumentácia jaskýň pre potreby ochrany prírody, koordinácia a zhodnotenie speleologickej strážnej služby za predchádzajúce obdobie).

- **Odstránenie odpadového materiálu z jaskýň** – vyčistenie Sokolovej jeskyne, Trstínskej vodnej priepasti, Kavečanskej jeskyne, Ponornej priepasti na Silickej planine a jaskyne C-18 v Dobrovodskom krase. Zo štrukturálnych fondov EÚ sa ukončilo čistenie nesprístupnených častí Dobšinskej ľadovej jaskyne od zvyškov starých drevených chodníkov.
- **Údržba a doplnenie označenia jaskýň, označenie hraníc vyhlásených ochranných pásiem jaskýň** – označili sa novovyhlásené ochranné pásma PP Brekovská jaskyňa, PP jaskyňa Burda a PP Prepoštská jaskyňa, ako aj PP Ružínska jaskyňa a PP Trstínska vodná priepasť
- **Príprava podkladov pre vydávanie rozhodnutí orgánov ochrany prírody** – odborné stanoviská pre krajské úrady životného prostredia týkajúce sa speleologického, geologického, biologického a archeologického prieskumu v jaskyniach, stavebnej činnosti, ťažby nerastných surovín, poľnohospodárstva v okolí jaskýň.

4.2. VÝSKUM A ENVIRONMENTÁLNY MONITORING JASKÝŇ

- **Inventarizačný výskum jaskýň NPP Brestovská jaskyňa (2. etapa), NPP Hrušovská jaskyňa a NPP Milada pre potreby ochrany prírody.** V Brestovskej jaskyni sa dokončil geologický a geomorfologický výskum (mapovanie litologických a štruktúrno-tektonických pomerov, inventarizácia geomorfologických javov, rekonštrukcia hydrografického vývoja jaskyne), hydrochemický výskum na posúdenie kvality priesakových a ponorných vôd, stopovacie skúšky prúdenia podzemných vôd medzi ponormi a jaskynnými priestormi (potvrdili podzemné hydrologické prepojenie s vodami dolinky Volariská, prepojenie s ponornými vodami z dolinky Múčnica sa nepotvrdilo), speleoklimatický výskum (rozlíšenie dynamických zón vo vstupnej časti jaskyne, v úsekoch pozdĺž vodného toku a v úsekoch nad podzemným vodným tokom) a biospeleologický výskum zameraný na terestrické článkonožce, vodnú mikrofaunu a monitoring netopierov (v podzemnom vodnom toku sa zistilo bohaté spoločenstvo zoobentosu, suchozemskú faunu tvorí niekoľko eutroglofilných a vzácných druhov chvostoskokov, koscov a bystruškovitých chrobákov, ktoré sú karpatskými endemitmi – v prípade druhu *Mesoniscus graniger* ide o najsevernejšiu lokalitu výskytu jaskynných terestrických rovnakonôžok v Európe, diverzita a štruktúra spoločenstiev fauny jaskyne prislúcha vysokotatranskému krasovému bioregiónu). V Hrušovskej jaskyni sa vykonal geologický, speleoklimatický a biospeleologický výskum (dominancia kavernikolnej fauny), v jaskyni Milada geologický, hydrogeochemický (sledovanie vybraných fyzikálno-chemických a mikrobiologických parametrov vôd podzemného jaskynného toku a priesakových vôd), speleoklimatický a biospeleologický výskum (pozornosť na permanentnú faunu i sezónnu dynamiku parietálnej fauny).
- **Geologický a geomorfologický výskum NPP Starý hrad, NPP Jaskyňa v Záskočí a PP Javorová priepasť v NPR Ďumbier (NAPANT).** Geologické mapovanie hornej časti masívu Krakovej hole v Jaskyni Slniečného a Javorovej priepasti, ako strednej časti masívu v najhlbších častiach jaskyne Starý hrad (získali sa viaceré nové poznatky vzhľadom na doterajšie názory na geologickú stavbu územia). Pomocou GPS sa lokalizovali vchody všetkých jaskýň vo vrcholových častiach Krakovej hole – na účely tvorby digitálneho modelu reliéfu s geologickými štruktúrami i priebehom podzemných priestorov.

- **Biospeleologický výskum bezstavovcov NPP Demänovské jaskyne, PP Šingliarova priepasť, PP Šarkania diera a NPP jaskyňa Podbanište.** Terénny výskum akvatickej fauny v šiestich jaskyniach Demänovského jaskynného systému sa vykonal v jesennom období, keď druhová diverzita fauny je spravidla najvyššia – pozdĺž toku Demänovky sú známe nálezy vzácných intersticiálnych kôrovcov (Copepoda) a bentickej mezofauny (Amphipoda), v jazierkach dominujú chvostoskoky (Collembola). Súčasťou vodnej fauny vo väčšine skúmaných jaskýň je stygobiontný kôrovec *Niphargus tatrensis*, ktorý je charakteristickým indikátorom kvality podzemných vôd. Z fauny Šingliarovej priepasti si zvláštnu pozornosť zaslúži výskyt veľmi početnej populácie vzácného jaskynného štúrika *Neobisum slovacum* – endemitu Slovenského krasu, a jaskynných roztočov zo skupiny panciernikov (Oribatida). Najvýznamnejším nálezom v Šarkanej diere je výskyt kavernikolného chrobáka poddruhu *Duvalius bokori valyianus*, ktorý potvrdzuje zoogeografickú príslušnosť krasového územia Galmusu k nadregiónu gemersko-bukovsko-spišskému. V jaskyni Podbanište sa zistilo 21 druhov chvostoskokov, v prípade druhov *Arrhopalites aggtelekiensis* a *Deuteraphorura cf. kratochvili* ide prvé údaje o výskute troglobiontných chvostoskokov na území Drienčanského krasu; spolu so vzácnym endemickým chrobákom *Duvalius goemoeriensis* predstavujú jediné známe obligátne jaskynné živočíchy na tomto území.
- **Hydrografické pomery a chemizmus vôd NPP Demänovské jaskyne vo vzťahu k ročným zmenám hydrologických procesov a ochrane podzemných vôd – 3. etapa.** V nadväznosti na práce z roku 2005 a 2006 sa na viacerých miestach sledoval charakter chemizmu vôd Demänovského jaskynného systému. Z Demänovskej jaskyne slobody, Demänovskej ľadovej jaskyne, jaskyne Okno, Suchej jaskyne, jaskyne Beníková, Demänovskej jaskyne mieru a z povrchového toku Demänovky sa dvakrát počas roka odobrali vzorky vody, ktoré potvrdili rozdielne chemické zloženie v jednotlivých odberných miestach, ako aj vo vzťahu k jednotlivým chemickým ukazovateľom. Zrealizovali sa dve stopovacie skúšky – prvá skúška potvrdila prepojenie podzemného toku v jaskyni Štefanová 1 s podzemnou Demänovkou v Demänovskej jaskyni slobody, druhá skúška potvrdila prepojenie Zadnej vody s podzemnými vodami v jaskyni Štefanová 1.
- **Príprava a realizácia stopovacej skúšky prúdenia cezhraničných podzemných vôd medzi ponormi medzi Majkovou jaskyňou a jaskyňou Milada a jaskyňou Vass Imre v Maďarsku.** Na základe žiadosti podanej na Obvodný úrad životného prostredia v Rožňave bolo vydané súhlasné vyjadrenie orgánu štátnej vodnej správy k vykonaniu stopovacej skúšky. Samotná skúška sa však nevykonala pre nedostatok vody v ponoroch pri jaskyni Milady. Stopovacia skúška sa plánuje vykonať v prípade priaznivejších hydrologických pomerov na jar 2008.
- **Speleoklimatický výskum zaľadnených jaskýň pre potreby ich ochrany a prevádzky – NPP Dobšinská ľadová jaskyňa, NPP Demänovská ľadová jaskyňa.** V rámci dlhodobých pozorovaní sa v Dobšinskej ľadovej jaskyni kontinuálne zaznamenávajú základné parametre mikroklimy (teplota, relatívna vlhkosť, rosný bod a prúdenie vzduchu – v zaľadnených i nezaľadnených častiach jaskyne), ako aj teplotné zmeny povrchu horniny, stropných ľadových útvarov a podlahového ľadu, ako aj jeho sezónne prírastky, resp. úbytky. V Demänovskej ľadovej jaskyni sa v termodynamicky odlišných častiach jaskyne kontinuálne zaznamenávajú teplotné a vlhkosťné parametre jej mikroklimy, teplota horninového plášťa a vertikálne zmeny teploty ľadu, vrátane sezónnych zmien ľadových výplní. V rámci realizácie projektu zo štrukturálnych fondov EÚ sa inštaloval integrovaný monitorovací systém, ktorý sa v Demänovskej ľadovej jaskyni začal testovať v máji 2007 a v Dobšinskej ľadovej jaskyni v októbri 2007. Navyše v oboch jaskyniach sa

v spolupráci s Vroclavskou univerzitou osadili odporové termometre na sledovanie teplotných zmien ľadu vo vertikálnych profiloch.

- **Hydrologický a hydrochemický monitoring ramsarskej lokality NPP jaskyňa Domica.** Pokračoval dlhodobý hydrologický a hydrogeochemický monitoring podzemného toku Styx a Domického potoka. Priebežne sa odoberali vzorky vody z ponoru Domického potoka, priestoru nad Rímskymi kúpeľmi a časťou jaskyne za II. Plavbou na základné fyzikálno-chemické a mikrobiologické rozbory. Zistilo sa mikrobiologické znečistenie vôd, príležitostne aj vyššie hodnoty amónnych iónov a dusičnanov. V jaskyni sa súčasne realizovala testovacia prevádzka integrovaného monitorovacieho systému s diaľkovým prenosom dát do centra organizácie v Liptovskom Mikuláši. Výsledky, ako aj spôsob monitorovania cezhraničných vôd na príklade jaskyne Domica bol prezentovaný pracovníkom fínskej, maďarskej a slovenskej geologickej služby v rámci medzinárodného projektu INTERREG-ENWAT.
- **Hydrologický, hydrochemický a speleoklimatický monitoring NPP Gombasecká jaskyňa.** Pokračoval dlhodobý hydrologický a hydrogeochemický monitoring, v rámci ktorého sa uskutočnilo sedem odberov vody z Čierneho potoka a jeden odber vody z Mramorovej studne. Súčasne prebiehala testovacia prevádzka nového integrovaného hydrologického a speleoklimatického monitorovacieho systému. Výsledky monitoringu nepreukázali zhoršenie kvality krasových vôd v jaskyni počas roka.
- **Vybudovanie informačného systému monitoringu na automatizované spracovávanie, vyhodnocovanie, archiváciu a prezentáciu údajov z environmentálneho monitoringu jaskýň – 2. etapa.** Realizácia projektu zo štrukturálnych fondov EÚ zameraného na environmentálny monitorovací systém v piatich vybraných jaskyniach – Demänovská ľadová jaskyňa, Demänovská jaskyňa slobody, Dobšinská ľadová jaskyňa, Gombasecká jaskyňa a jaskyňa Domica. S cieľom elektronického prenosu dát a nastavovania meracích prístrojov sa štyri jaskyne diaľkovo prepojili s centrom v Liptovskom Mikuláši. Centrálna databáza sa upravila pre potreby organizácie. Uskutočnili sa školenia na obsluhu hardwaru, ako aj na prácu s databázou.
- **Monitorovanie výskytu netopierov v NPP Jasovská jaskyňa, NPP Drienovská jaskyňa, NPP Demänovské jaskyne (Demänovská ľadová jaskyňa), NPP Belianska jaskyňa, NPP Liskovská jaskyňa, NPP Čachtická jaskyňa, NPP Driny a ďalších vybraných jaskyniach.** Hlavnou prioritou je rovnomerne pokryť a zabezpečiť monitorovanie výskytu netopierov najmä v národných prírodných pamiatkách a ďalších chiropterologicky významných jaskyniach na východnom, strednom i západnom Slovensku. Monitoring sa vykonával celkovo v 13 národných prírodných pamiatkach a ďalších 30 významných podzemných lokalitách, nachádzajúcich sa v 16 geomorfologických podcelkoch. Podstatná časť monitoringu sa preto realizuje formou zmluvnej externej spolupráce s vybranými chiropterologickými organizáciami a skupinami. Základná organizácia SZOPK Miniopterus zabezpečila výskum jaskyne Driny, Čachtickej jaskyne a niektorých jaskýň Plaveckého krasu, Strážovských vrchov a Považského podolia; RNDr. M. Fulín, CSc. vykonával pravidelné kontroly v Jasovskej, Drienovskej, Moldavskej jaskyni a menších jaskyniach po východnom okraji Slovenského krasu; Spoločnosť pre ochranu netopierov sa podieľala na monitoringu jaskyne Domica, Liskovskej jaskyne a vybraných lokalít v Pieninách a Nízkych Tatrách. Správa slovenských jaskýň sledovala výskyt netopierov v jaskyniach Demänovskej doliny, Galmusu, Levočských vrchov, v Brestovskej, Važeckej a Belianskej jaskyni. Počas každej kontroly sa zaznamenávali početnosť jedincov, druhová skladba a priestorová distribúcia chiropterofauny. Počas monitoringu sa získalo množstvo cenných údajov a zistení, ktoré sa môžu plne využiť pre ochrannárske účely a propagáciu prírodných hodnôt jaskýň. V Liskovskej jaskyni sa podarilo potvrdiť a zdokumentovať prítomnosť početnej

reprodukčnej kolónie vzácného netopiera vodného (*Myotis daubentonii*), na základe čoho ju možno zaradiť k najhodnotnejším chiropterologickým lokalitám na Slovensku. Vo vybraných sprístupnených jaskyniach sa zaznamenali rekordné maximá početnosti netopierov v porovnaní s ich stavmi v minulosti, čo svedčí o vhodnom prevádzkovaní a manažmente ochrany. V NPP Drienovská jaskyňa, ktorá je medzinárodne významnou genofondovou lokalitou pre netopiere, sa zaviedol sprísnený režim vstupov a aktivít v záujme zvýšenia praktickej ochrany prítomných reprodukčných kolónií. Niektoré jaskyne (napr. Demänovská ľadová, Suchá, Belianska) boli vybrané ako modelové lokality, vhodné na sledovanie vplyvu speleoklimatických podmienok na druhové zloženie a priestorovú distribúciu netopierov v jaskynnom prostredí počas hibernácie. Celkovo sa do monitoringu netopierov vo viac ako 40 jaskyniach Slovenska zapojilo 30 chiropterológov.

- **Organizácia 6. vedeckej konferencie Výskum, využívanie a ochrana jaskýň pri príležitosti 125. výročia sprístupnenia Belianskej jaskyne.** Uskutočnila sa v dňoch 1. – 5. 10. 2007 v Ždiari. Odborný program 6. vedeckej konferencie tvorilo 53 referátov a 6 posterov, ako aj tri terénne exkurzie. Na konferencii bolo prítomných 87 účastníkov, z toho 32 zo zahraničia (Českej republiky, Poľska a Maďarska). Abstrakty referátov sú uverejnené v časopise Aragonit, číslo 12. Zborník referátov z konferencie vydá Správa slovenských jaskýň v roku 2008.

4.3. DOKUMENTÁCIA A INFORMAČNÉ SYSTÉMY

- **Počítačová evidencia jaskýň na Slovensku – doplňovanie a aktualizácia databázy programu D_Speleo, GPS lokalizácia vchodov do jaskýň.** Aktualizovali a doplnili sa údaje o jaskyniach zameraných systémom GPS. V súčasnosti je GPS triedy GIS zameraných 434 jaskýň, GPS turistickej triedy 25 jaskýň a digitalizovaných súradníc vstupov jaskýň je 297. Vnútorne sa upravila Národná databáza jaskýň pre možnosť zobrazovania vchodov jaskýň v prostredí WebGIS v rámci Integrovaného informačného systému jaskýň. Údaje o polohe jaskyne zadané do národnej databázy jaskýň sú aktualizované do WebGISu. Bola vyvinutá a dodaná druhá verzia softwaru na získanie prehľadu o stave plnenia a naplnenia niektorých položiek národnej databázy jaskýň aj podľa jednotlivých zamestnancov.
- **Aktualizácia a kompletizácia speleologickej dokumentácie jaskýň vyhlásených za národné prírodné pamiatky – digitalizácia a vektorizácia meračskej dokumentácie.** Priebežne sa skenovali a vektorizovali dostupné mapové podklady (pôdorys, pozdĺžne a priečne rezy a pod.) jaskýň, ktoré sú vyhlásené za národné prírodné pamiatky. Úplné dokončenie úlohy je podmienené dostupnosťou podkladov. Bola ukončená tvorba mapy Belianskej jaskyne z podkladov A. Droppu, J. Sýkoru a podzemných priestorov zameraných jaskyniarskou skupinou SSS Spišská Belá a následne spracovaná v programe Therion pre mapovanie jaskýň členmi tejto jaskyniarskej skupiny.
- **Budovanie a počítačové spracovávanie dokumentačných fondov o jaskyniach.** V rámci počítačového spracovávania sa priebežne plnili databázy knižnice, fotoarchívu a mapového archívu, ako aj evidencia vydaných rozhodnutí. Uvedené elektronické archívy sa včlenili do Integrovaného informačného systému organizácie v rámci časti správy dokumentov – Content Management, čím sa umožní súčasný prístup viacerých užívateľov na základe mena a hesla. Súčasne sa vytvorili sa väzby medzi jednotlivými položkami v rámci Content Managementu.
- **Aktualizácia ekonomických informačných systémov, dobudovanie hardwarových a softwarových prostriedkov v centre organizácie a na prevádzkach sprístupnených jaskýň.** Ekonomické informačné systémy SOFTIP PACKET a ISM sa priebežne

aktualizovali podľa vydávania nových verzií. Pripravil sa prechod na novú verziu EIS SOFTIP PROFIT založeného na technológii SQL. Začala sa realizovať príprava na zavedenie duálneho zobrazovania meny v súvislosti s prechodom EURO. Do prevádzky bola uvedená nová verzia informačného systému prevádzky jaskýň JAS pod OS Windows. Hardwarové vybavení – priebežné dopĺňanie a údržba PC techniky v centre organizácie a na prevádzkach sprístupnených jaskýň.

- **Správa počítačovej siete, antivírusová ochrana, údržba internetového a poštového servera, údržba internetovej stránky.** V súvislosti s prípravou na zavedenie novej verzie ekonomického informačného systému SOFTIP PROFIT na platforme SQL bola ukončená prevádzka serveru Novell a do prevádzky sa uviedol SQL server pod OS Windows 2003 Server. Antivírusová ochrana je zabezpečovaná AV Kaspersky a AV NOD32, aktualizovanými v rámci ročnej licencie. Do prevádzky sa spustili všetky jazykové verzie internetovej stránky. Stránka sa priebežne aktualizovala podľa požiadaviek jednotlivých odborov.
- **Integrovaný informačný systém organizácie – 3. etapa.** Projekt dobudovania integrovaného informačného systému organizácie sa financoval zo štrukturálnych fondov EÚ. Do prevádzky sa odovzdali všetky podsystemy, upravené podľa potrieb organizácie. Dáta pre GIS a WebCM sa spracovali podľa dátovej zmluvy. Uskutočnili sa školenia užívateľov na jednotlivé podsystemy.

4.4. PREVÁDZKA, MARKETING A PROPAGÁCIA SPRÍSTUPNENÝCH JASKÝŇ

- **Návštevnosť sprístupnených jaskýň v roku 2007** bola 688 451 (Tab. 1), v roku 2006 – 686 766 osôb, v roku 2005 – 684 968 osôb, v roku 2004 – 647 980 osôb, v roku 2003 – 690 810 osôb, v roku 2002 – 726 597 osôb, v roku 2001 – 700 239 osôb, v roku 2000 – 630 924 osôb. Návštevnosť sprístupnených jaskýň za posledné tri roky je približne rovnaká.

Tab. 1. Počet návštevníkov v sprístupnených jaskyniach na Slovensku v roku 2007
(* sezónne otvorené jaskyne)

Jaskyňa	Počet návštevníkov
Belianska jaskyňa	139 856
Bystrianska jaskyňa	20 979
Demänovská jaskyňa slobody	168 329
Demänovská ľadová jaskyňa*	103 016
Dobšinská ľadová jaskyňa*	87 821
Domica	27 326
Driny*	33 596
Gombasecká jaskyňa*	15 311
Harmanecká jaskyňa*	18 564
Jasovská jaskyňa*	17 136
Ochtinská aragonitová jaskyňa*	33 067
Važecká jaskyňa	23 650
Spolu	688 451

- **Zabezpečenie sprievodcovskej činnosti v sprístupnených jaskyniach.** Vstupný poriadok a cenník pre rok 2008 sa aktualizoval a uviedol do praxe. Zabezpečila sa tlač

vstupeniek pre rok 2007 a univerzálnych vstupeniek pre rok 2008. Vykonávala sa osobná dozimetria zamestnancov jaskýň s prírodným ionizujúcim žiarením vrátane vyhodnotenia nameraných údajov. Zabezpečila sa výmena komunikačných systémov na bezdrôtové v Demänovskej ľadovej jaskyni a v Demänovskej jaskyni slobody, priebežne sa opravovali ostatné, najmä po búrkových činnostiach. Zabezpečili sa tlač spríevodných slov v iných jazykových mutáciách pre zahraničných návštevníkov podľa podmienok príslušnej jaskyne. Aktualizovali sa spríevodné slová, zabezpečili sa preklady do iných jazykov, obstarali sa nové komponenty a softvér pre inováciu ozvučovacích systémov. Zabezpečili sa opravy kamerových systémov (Ochtinská aragonitová jaskyňa, Demänovská jaskyňa slobody). Ukončil sa proces spojený s vydaním certifikátov pre člny v jaskyni Domica. Zabezpečilo sa obstaranie osobných ochranných pracovných prostriedkov. Inštalovala sa nová verzia počítačového programu slúžiaceho na predaj vstupeniek a spracovanie iných údajov z jednotlivých prevádzok sprístupnených jaskýň.

- **Poskytovanie doplnkových služieb pre návštevníkov sprístupnených jaskýň.** Zabezpečila sa tlač predajných polygrafických materiálov (publikácie, brožúry, pohľadnice, skladačky, pexeso, kalendár 2007/2008). Priebežne sa zabezpečoval nákup tovaru (občerstvenie, pamiatkové predmety) určeného na predaj pre návštevníkov jaskýň. Zabezpečila sa tlač označení na foto a video pre návštevníkov. Zmenárenská činnosť sa vykonávala v deviatich jaskyniach.
- **Propagácia a prezentácia sprístupnených jaskýň na verejnosti.** Zabezpečila sa tlač propagačných materiálov (kalendárov, brožúr, publikácií, farebných propagačných letákov so základnými informáciami a fotografiami v 7 jazykových mutáciách pre všetky sprístupnené jaskyne). Zabezpečilo sa vydanie DVD nosiča o jaskyniach zaradených do svetového prírodného dedičstva UNESCO, ktoré sú aj ako predajný artikel. Zabezpečila sa inzercia a reklama sprístupnených jaskýň v časopisoch, cestovných lexikónoch, bulletinoch, turistických spríevodcoch a magazínoch cestovného ruchu (Cestovný lexikón, Mediatel, časopis Ľudia a zem, turistický spríevodca, magazín o cestovnom ruchu, cestovateľ v Poľsku, časopis Dovolená na Slovensku atď.). Vykonali sa opravy informačných tabúľ vo vzťahu k zmene Vstupného poriadku a cenníka, vyrobili sa nové informačné tabule pre Bystriansku a Gombaseckú jaskyňu. Informačné a smerové tabule k sprístupneným jaskyniam sa priebežne udržiavajú. Začali sa vybavovať príslušné povolenia na ďalšie miesta osadenia smerových dopravných značení pre jaskyňu Driny, obstarali sa nové dopravné značenia.
- **Prezentácia sprístupnených jaskýň a svetového dedičstva na medzinárodných veľtrhoch cestovného ruchu.** Správa slovenských jaskýň sa v rámci svojich marketingových aktivít zúčastnila ako samostatný vystavovateľ na dvoch medzinárodných výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu: Regiontour Brno (11. – 14. 1. 2007) a Hungexpo Budapešť (29. 3. – 1. 4. 2007). Organizácia sa prezentovala aj účasťou na ITF Slovakiatour Bratislava (18. – 21. 1. 2007). Prezentácie Správy slovenských jaskýň sú zamerané na sprístupnené jaskyne ako náučné lokality s dôrazom na jaskyne zaradené do svetového dedičstva.
- V zmysle medzirezortnej dohody medzi Ministerstvom životného prostredia SR a Ministerstvom zdravotníctva SR o vykonávaní speleoterapie z roku 1998 a príslušnej Smernice MŽP SR č. 7/1999-4 sa v spolupráci so zdravotníckymi organizáciami **speleoterapeutická liečba** vykonávala v Bystrianskej jaskyni, ozdravovacie speleoklimatické pobyty v Jasovskej a Belianskej jaskyni.

- **Preventívne prehliadky skalných stien nad vchodmi a v podzemných priestoroch sprístupnených jaskýň (Demänovská ľadová jaskyňa, Važecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa) voči možnému padaniu a rúteniu skalných blokov, zabezpečenie bezpečnosti pohybu osôb a majetku organizácie.** Pred hlavnou turistickou sezónou sa vykonali odborné prehliadky a očistenie skalných portálov nad jaskyňami a v podzemí (Demänovská ľadová jaskyňa, Važecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Driny, Domic, Bystrianska jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa) z dôvodu eliminácie rizika vzniku úrazu osôb a škody na majetku organizácie následkom možnému padaniu úlomkov hornín a skál.
- Pred sezónou sa uskutočnili **bezpečnostné prehliadky sprístupnených jaskýň** za účasti zástupcov obvodných banských úradov zamerané na bezpečnosť návštevníkov na prehliadkovej trase, elektrických rozvodov v podzemí aj na povrchu, zabezpečenie prvej pomoci pre návštevníkov, kontrolu havarijných plánov jaskýň a iné úlohy týkajúce sa bezpečnej prevádzky jednotlivých jaskýň. Z viny organizácie sa nezaznamenal žiadny úraz zamestnanca ani návštevníka.

4.5. VÝSTAVBA A ÚDRŽBA OBJEKTOV A TECHNICKÝCH ZARIADENÍ

- **Stavebné úpravy a statické zabezpečenie oporných múrov terasy vstupného areálu Belianskej jeskyne.** Realizáciu prác si vyžadovali potreby prevádzky jeskyne a bezpečnosti návštevníkov (rozšírenie oporných múrov terás, zhotovenie železobetónovej dosky pod terasou, doplnenie kovovej siete do spevnených plôch, úprava schodov pri vstupe na hornú terasu, výmena zábradla). Práca sa realizovala v náročných horských podmienkach.
- **Príprava prestavby bývalého objektu Horského hotela na náučné centrum ochrany prírody vo vstupnom areáli Demänovskej jeskyne slobody.** Zabezpečila sa majetkoprávna dokumentácia so zápisom pôvodnej stavby do katastra nehnuteľností. Uskutočnili sa rokovania o spôsobe realizácie stavby, vrátane dopravy materiálov na stavbu po cudzích pozemkoch a bez možnosti použitia bežných dopravných prostriedkov.
- **Príprava výstavby sociálnych zariadení pri Dobšinskej ľadovej jaskyni, vrátane technológie odpadu a vody.** Na základe pripomienok sa upravila projektová dokumentácia objektov čerpacej stanice (technológia a stavebná časť) a čističky odpadových vôd (technológia). Odkúpili sa pozemky pod projektovanými budovami a zastavanými plochami okrem inžinierskych sietí. Zabezpečil sa znalecký posudok na trvalé vyňatie pozemkov z lesného pôdneho fondu, ako aj prípravné práce na úpravu vodného zdroja.
- **Príprava výstavby informačného centra pri Harmaneckej jaskyni.** Zabezpečilo sa spracovanie projektovej dokumentácie, ktorá rieši vlastnú stavbu vrátane podobjektov technológie odpadu a vody.
- **Rekonštrukcia prehliadkového chodníka v Dobšinskej ľadovej jaskyni – VI. etapa.** Kompletná výmena dreveného chodníka za nerezový sa vykonala v úseku Ruffinyho koridoru a priľahlej časti. Práce pozostávali z vypracovania dielenskej dokumentácie pre realizáciu, demontáže pôvodného a sčasti zhnitého dreveného chodníka, výroby novej konštrukcie z nerezovej oceľovej trubice a jej montáže v jaskyni vrátane uloženia káblových rozvodov do nerezových žľabov.
- **Príprava rekonštrukcie prehliadkového chodníka v Demänovskej ľadovej jaskyni.** Zabezpečilo sa spracovanie projektovej dokumentácie s cieľom modernizácie prehliadkového chodníka s použitím environmentálne vhodných materiálov.

- **Oprava a údržba technickej infraštruktúry podzemia sprístupnených jaskýň Slovenska (Jasovská jaskyňa, Domica, Važecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa).** V Jasovskej jaskyni sa opravili časti zábradla a iné kovové zariadenia, ktoré boli skorodované. Pri starom vchode do jaskyne sa zabezpečila mreža proti vniknutiu cudzích osôb do podzemia. V jaskyni Domica sa zlikvidovali tri staré nefunkčné člny. Vo Važeckej jaskyni sa spevnila bočná stena pri východe z Kostnice železobetónovým oporným múrom s nerezovým madlom. V Harmaneckej jaskyni sa opravili vstupné dvere.
- **Oprava prehliadkového chodníka v Demänovskej jaskyni slobody (výmena zábradlia, oprava chodníka) – I. etapa.** Práce na oprave prehliadkového chodníka - výmeny pôvodného zábradlia za nerezové, vrátane nevyhnutných stavebných úprav sa začali v novembri počas zatvorenia jaskyne pre verejnosť. Počas piatich týždňov sa vymenilo zábradlie v úseku od vchodu do jaskyne po Rázcestie v celkovej dĺžke 420 m.
- **Oprava podkrovných priestorov v budove organizácie na Hodžovej ul. v Liptovskom Mikuláši.** V podkroví sa vykonali stavebné opravy kancelárií a priestorov na príležitostné ubytovanie (zateplenie stien, výmena podlahy, oprava strešných okien, oprava elektrickej inštalácie a ústredného kúrenia).
- **Opravy, údržba a revízie elektrických zariadení (rozvádzačov, elektrických rozvodov, svietidiel a transformačných staníc), nákladných lanových dráh a čističiek odpadových vôd v sprístupnených jaskyniach (Harmanecká jaskyňa, Demänovská jaskyňa slobody, Demänovská Ľadová jaskyňa, Driny, Domica, Dobšinská Ľadová jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Bystrianska jaskyňa, Važecká jaskyňa, Gombasecká jaskyňa, Belianska jaskyňa) a v budove organizácie na Hodžovej ul. v Liptovskom Mikuláši.** V sprístupnených jaskyniach a v budove organizácie na Hodžovej ul. v Liptovskom Mikuláši sa vykonali bežné údržby a opravy porúch elektrických zariadení (rozvádzačov, elektrických rozvodov, svietidiel, ovládačov a transformačných staníc), nákladných lanových dráh a čističiek odpadových vôd. Priebežne sa vykonávali revízie elektrických zariadení a odstraňovali sa zistené závady. Pri prevádzke uvedených zariadení sa vyskytli vážnejšie poruchy na prívodnom elektrickom vysokonapäťovom kábli pre trafostanicu v Demänovskej jaskyni slobody, poruchy na elektrických zariadeniach po búrkovej činnosti v Ochtinskej aragonitovej jaskyni a poruchy na prívodnom kábli v Bystrianskej jaskyni. Prepäťové ochrany sa komplexne riešili a inštalovali na ochranu elektrických zariadení, vrátane počítačovej a komunikačnej techniky, pred pulzným prepätím a bleskom vo všetkých sprístupnených jaskyniach v pôsobnosti Správy slovenských jaskýň.
- **Stavebná údržba a oprava objektov a technickej infraštruktúry vstupných areálov sprístupnených jaskýň (Domica, Jasovská jaskyňa, Dobšinská Ľadová jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Bystrianska jaskyňa, Važecká jaskyňa).** Belianska jaskyňa – oprava elektrických rozvodov, prevádzkovej budovy a odvodnenie plochy pred prevádzkovou budovou; Jasovská jaskyňa – oprava sanitnej inštalácie a podhľadovej kupoly vstupnej haly; jaskyňa Domica – oprava omietok, náter fasády vstupného objektu, výmena okien a dverí, oprava a náter oporných múrov; Ochtinská aragonitová jaskyňa – stavebná oprava prevádzkovej budovy, oprava kancelárie správcu a sprievodcov, výmena okien; Bystrianska jaskyňa – oprava strechy a stavebné opravy prevádzkovej budovy; Važecká jaskyňa – náter strechy prevádzkovej budovy; Demänovská jaskyňa slobody – oprava prístrešku prevádzkovej budovy; administratívna budova organizácie na Hodžovej ul. v Liptovskom Mikuláši – oprava hygienických zariadení a úprava stupu do budovy.
- **Výmena dverí a mreží vo vchodoch do sprístupnených jaskýň (Dobšinská Ľadová jaskyňa).** V rámci projektu zo štrukturálnych fondov EÚ sa vo vchode do Dobšinskej Ľadovej jaskyne vymenila rozsiahla vstupná mreža za novú z nerezového materiálu.

- **Oprava prístupových ciest a chodníkov k vstupným areálom sprístupnených jaskýň (Demänovská jaskyňa slobody – IV. etapa, Driny, Harmanecká jaskyňa, Dobšinská ľadová jaskyňa, Belianska jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Demänovská ľadová jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa).** Demänovská jaskyňa slobody – oprava prístupového chodníka k jaskyni (IV. etapa); Dobšinská ľadová jaskyňa a Belianska jaskyňa – oprava prístupových chodníkov k jaskyniam; Ochtinská aragonitová jaskyňa – pokosenie a výrub krovín pri prístupovej ceste k areálu jaskyne; Harmanecká jaskyňa – náter zábradlia popri prístupovom chodníku k areálu jaskyne; jaskyňa Driny – výrub dreviny ohrozujúcej bezpečnosť osôb, objektov a zariadení na terase pre jaskyňou.
- **Príprava nadstavby prevádzkovej budovy jaskyne Driny (prevádzkové priestory, sociálne zariadenia vrátane technológie odpadu a vody).** Spracovala sa projektová štúdia prevádzkovej budovy, zabezpečilo sa prepracovanie projektovej dokumentácie vodných stavieb z nového vodného zdroja (majiteľ odstavil rozvod pitnej vody z dôvodu poškodenia potrubia, organizácia musela zabezpečiť nový zdroj vody z novonavítanej studne).
- **Oprava strechy na budove organizácie na Hodžovej ul. v Liptovskom Mikuláši a energotechnické vyhodnotenie plynovej kotolne a administratívnej budovy.** Spracovala sa projektová dokumentácia na opravu strechy, realizácia prác sa plánuje na rok 2008. Zabezpečilo sa aj spracovanie projektovej dokumentácie na výmenu technológie kotolne vrátane energotechnického vyhodnotenia kotolne a budovy organizácie.
- **Prístavba a zateplenie chaty Speleodomec v Demänovskej Doline.** Spracovala sa projektová dokumentácia. Uskutočnilo sa geodetické zameranie pozemku na jeho vyňatie z lesného pôdneho fondu a prebiehajú rokovania so zistenými majiteľmi na ich súhlas k stavebnému povoleniu.
- **Opravy, údržba a dezinfekcia vodojemov, čerpacích staníc a rozvodov vody v sprístupnených jaskyniach (Demänovská jaskyňa slobody, Demänovská ľadová jaskyňa, Domica, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Bystrianska jaskyňa, Važecká jaskyňa, Gombasecká jaskyňa).** Hlavná údržba a dezinfekcia vodojemov, čerpacích staníc a rozvodov vody v sprístupnených jaskyniach sa vykonala pred otvorením sprístupnených jaskýň pre verejnosť. Ďalšie závady a nedostatky sa odstraňovali priebežne (porucha na prívodnom potrubí vody do vstupnej budovy v Ochtinskej aragonitovej jaskyni, opravy chlôrovacích zariadení a riadiacich procesorov vo vodnom zdroji pre Demänovskú jaskyňu slobody).

4.6. ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA

- **Náučné chodníky k sprístupneným jaskyniam – údržba a doplnenie naučných panelov.** V rámci údržby sa ošetrila tabuľa vstupnej brány náučného chodníka Domica. Na naučných chodníkoch k sezónne otvoreným sprístupneným jaskyniam sa zabezpečuje priebežná údržba panelov počas zimného obdobia.
- **Úpravu interiéru a exteriéru NPP Prepoštská jaskyňa ako náučnej lokality – 2. etapa.** Realizácia projektu zo štrukturálnych fondov EÚ, ktorý zahŕňa oplotenie areálu z opracovaných zahrotených drevených kolov so vstupnou bránou, naučné panely o vzniku a rozšírenia bojnických travertínov, vzniku Prepoštskej jaskyne, spôsobe života človeka v paleolite a o ďalších sprístupnených jaskýň na Slovensku, makety paleolitického človeka a drobné artefakty mousterienskej kultúry. Práce sa ukončili v máji 2007. Otvorenie náučnej lokality sa konalo 19. 7. 2007.
- **Úpravy PP jaskyňa Morské oko ako náučnej lokality – 2. etapa.** Realizácia projektu zo štrukturálnych fondov EÚ, ktorý zahŕňa stavebné práce (kamenný objekt, drevené mólo

ukončené sklenenými panelmi) a oplotenie lokality (kamenný múr so železnou ohradou), ako aj náučné panely, potápačský prieskum a osvetlenie zatopeném priepasti . Práce sa skončili koncom mája 2007. Otvorenie náučnej lokality sa konalo 20. 7. 2007.

- **Organizácia speleologickej školy zameranej na ochranu a dokumentáciu jaskýň na Slovensku.** Speleologická škola organizovaná v spolupráci so Slovenskou speleologickou spoločnosťou a Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva sa uskutočnila 24. – 29. 8. 2007 v Pružine-Predhorí v Strážovských vrchoch. Správa slovenských jaskýň zabezpečila prednášky o geologických podmienkach vývoja krasu, morfológii a genéze jaskýň, jaskynných sedimentoch, hydrogeológii a hydrológii krasu, jaskynnej klíme, ochrane krasu a jaskýň, ako aj o tvorbe databáz o jaskyniach na platforme geografických informačných systémov.
- **Organizácia 12. odborného seminára pre pracovníkov sprístupnených jaskýň.** Uskutočnil v 19. – 21. 3. 2007 v Bojniciach. Jeho program pozostával náučných prednášok o morfológii a genéze jaskýň, sintrových formách a iných sedimentov v jaskyniach, jaskynnóm ovzduší, ako aj o prírodných hodnotách a ochrane Demänovských jaskýň ako Ramsarskej lokality. Súčasťou programu bola exkurzia do NPP Prepoštská jaskyňa a PP Bojnická hradná jaskyňa (jaskyne patria medzi významné syngenetické, resp. syngeneticko-epigenetické travertínové jaskyne na Slovensku).

4.7. EDIČNÁ ČINNOSŤ

- **Zostavenie a vydanie časopisu Aragonit, číslo 12** v náklade 500 ks (v rovnakej obsahovej štruktúre a grafickom riešení ako predchádzajúce čísla), rozsahom 140 strán je najväčším z doteraz vydaných čísel tohto časopisu, pôvodné články z výskumu jaskýň sú recenzované, v závere sú zaradené abstrakty referátov zo 6. vedeckej konferencie Výskum, využívanie a ochrana jaskýň.
- **Zostavenie a vydanie zborníka Slovenský kras, ročník 45** v náklade 500 ks – v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva (od odborných pracovníkov Správy slovenských jaskýň sú do zborníka tri štúdie o genéze Moldavskej a Jasovskej jaskyne, genéze severných častí Demänovskej ľadovej jaskyne a paleokrasových javoch v Slovenskom krase, ako aj dve recenzie vedeckých speleologických monografií).
- **Zoznam jaskýň na Slovensku** – v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyni sa vydala nová, aktualizovaná a doplnená verzia zoznamu jaský (náklad 1 000 ks), ktorého prvá verzia vyšla v roku 1999 (v edícii Dokumenty MŽP SR).
- **Jaskyne svetového dedičstva na Slovensku** – príprava anglickej verzie publikácie, spracovala sa obsahová štruktúra publikácie, určili sa zodpovední riešitelia jednotlivých kapitol, ktorí spracovali texty a pripravili fotografické, mapové a iné podklady. Následne sa zabezpečil preklad textov do anglického jazyka a grafický návrh publikácie.

4.8. ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

- **Zabezpečenie činností vyplývajúcich z členstva organizácie v Medzinárodnej asociácii sprístupnených jaskýň (ISCA) a členstva Slovenska v Medzinárodnej speleologickej únii (UIS).** Organizácia uhradila poplatky vzťahujúce sa na jej členstvo v Medzinárodnej asociácii sprístupnených jaskýň (ISCA) a zabezpečuje príslušnú písomnú agendu. Zástupca Správy slovenských jaskýň vo výbore ISCA sa zúčastnil zasadnutia výboru, ktoré sa konalo v máji 2007 v Genge v Taliansku (jaskyňa Frassasi). V rámci prípravy 6. kongresu ISCA, ktorý bude v roku 2010 na Slovensku, sa menoval organizačný výbor, spracoval sa predbežný program, základné predstavy o priebehu kongresu predložil zástupca SSJ na uvedenej rokovaní výboru ISCA, zabezpečilo sa vypracovanie emblému kongresu.
- **Spolupráca a koordinácia činností s Agentúrou ochrany prírody a krajiny Českej republiky a Správou Aggtelekského národného parku v Maďarsku pri zabezpečovaní ochrany, prevádzky, environmentálnej výchovy a prezentácie jaskýň.** V máji 2007 sa uskutočnila študijná cesta do Moravského krasu a Zbrašovských aragonitových jaskýň zameraná na obhliadku a odborné konzultácie týkajúce sa rekonštrukcie technických zariadení a problematiky prevádzky sprístupnených jaskýň, vrátane zabezpečovanie podzemnej plavby pre návštevníkov. V rámci úloh vyplývajúcich z rokovaní slovensko-maďarskej pracovnej skupiny pre ochranu prírody a krajiny sa pripravovala putovná výstava o jaskyniach svetového dedičstva.
- **Prezentácia činnosti Správy slovenských jaskýň na 25. medzinárodnej speleologickej škole a 8. sympóziu GLACKIPR-UIS,** ktoré sa konalo v Sosnovci (Poľsko) v dňoch 21. až 24. 3. 2007. V rámci odborného programu sa prezentovali dva postery venované zmenám objemu ľadu a závislostiam medzi teplotou a ľadovými výplňami v Demänovskej ľadovej jaskyni, ako aj referát s výsledkami medzinárodnej spolupráce pri výskume dynamiky klimatických procesov v jaskyniach s odlišným prostredím. Zúčastnili sme sa pracovného stretnutia členov Komisie UIS-GLACKIPR medzinárodnej speleologickej únie (UIS), na ktorej zriadili pracovnú skupinu, ktorá sa bude zaoberať jaskyniam s ľadovými výplňami (dvaja zástupcovia Správy slovenských jaskýň sa stali jej členmi). V rámci podujatia sa prezentoval a distribuoval zborník referátov, ktorý Správa slovenských jaskýň vydala z 2. medzinárodného workshopu o ľadových jaskyniach.
- **Prezentácia činnosti Správy slovenských jaskýň na 15. medzinárodnej karsologickej škole** venovanej manažmentu cezhraničných krasových kolektorov, ktorá sa konala v Postojnej (Slovinsko) sa v dňoch 17. – 22. 6. 2007. Prezentoval sa príspevok o monitoringu podzemných vôd v jaskyni Domica, jednej z hlavných činností Správy slovenských jaskýň v oblasti výskumu a ochrany jaskýň.
- **Prezentácii činnosti Správy slovenských jaskýň na medzinárodnej konferencii o granitových jaskyniach,** ktorá sa konala 18. – 22. 9. 2007 sa v španielskom meste La Coruña. Prezentácia referátom o granitových jaskyniach a o zvetrávaní granitu v slovenských Karpatoch. Počas sympózia sa uskutočnilo zasadnutie Komisie pre pseudokras Medzinárodnej speleologickej únie (UIS), ktorej funkciu tajomníka vykonáva zástupca Správy slovenských jaskýň.

Poskytovanie informácií v roku 2006 podľa zákona č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Počet sprístupnených informácií: 6 013
Forma sprístupnených informácií: 93,33 % telefonicky
6,07 % elektronicky
0,60 % faxom
0,00 % písomne

Obsah sprístupnených informácií:

- informácie o poskytovaných službách návštevníkom sprístupnených jaskýň,
- štatistiky a návštevnosť sprístupnených jaskýň,
- informácie o možnostiach prenájmu a využitia jaskýň za účelom realizácie kultúrnych a spoločenských aktivít,
- informácie o činnosti organizácie,
- odborné informácie o krase a jaskyniach a ich ochrane pre potreby študentov.

5. ROZPOČET ORGANIZÁCIE

Správa slovenských jaskýň je príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je Ministerstvo životného prostredia SR. Hospodári s rozpočtovými prostriedkami (z rozpočtu ministerstva) a s prostriedkami získanými najmä z činnosti vykonávanej na úseku prevádzky sprístupnených jaskýň a poskytovania služieb pre ich návštevníkov v rozsahu svojej pôsobnosti (podľa čl. 2 ods. 5 štatútu).

Svoju hlavnú činnosť zameranú najmä na ochranu, praktickú starostlivosť a správu jaskýň ako štátneho vlastníctva financuje z pridelenej dotácie zo štátneho rozpočtu. Prostriedky na prevádzku sprístupnených jaskýň, údržbu a budovanie ich vstupných areálov i technickej infraštruktúry v podzemí, ako aj na iné doplnkové služby pre návštevníkov jaskýň zabezpečuje aj podnikateľskou činnosťou schválenou zriaďovateľom, t. j. bez väčších finančných nárokov na štátny rozpočet. Vzhľadom na zvyšovanie finančnej náročnosti úloh týkajúcich sa ochrany a praktickej starostlivosti o jaskyne a skutočnosť, že výška dotácie zo štátneho rozpočtu sa v posledných rokoch nenavýšuje, sa tieto prostriedky získané z podnikateľskej činnosti čoraz viac používajú aj na plnenie týchto úloh.

Z hľadiska zachovania a udržiavania prírodného, technického a bezpečného stavu sprístupnených jaskýň treba vhodne prerozdeľovať finančné prostriedky získané vlastnou činnosťou, aby sa zabezpečovalo komplexná starostlivosť (prevádzka, technická infraštruktúra, monitoring, výskum, dokumentácia, prezentácia a propagácia a pod.) o všetky, nie iba najviac navštevované jaskyne – národné prírodné pamiatky.

Spôsobu financovania organizácie, v rámci ktorého jej činnosti sú kryté nielen zo štátneho rozpočtu, ale aj z prostriedkov získaných z podnikateľskej činnosti, zodpovedá i percentuálne rozdelenie nákladových a výnosových položiek v účtovníctve. Účtuje sa podľa vnútropodnikovej smernice na členenie nákladov a výnosov, ktorú schválil zriaďovateľ. Výsledkom sú účtovné ukazovatele, ktoré sa členia na hlavnú činnosť a podnikateľskú činnosť.

Tab. 3. Účtovné ukazovatele za hlavnú činnosť organizácie

Výnosy z hlavnej činnosti	r. 2007	v tis. Sk
1. Prevádzkové dotácie (schválený rozpočet od Ministerstva životného prostredia SR)		5 443
2. Výnosy z predaja služieb (výnosy z prenájmu budov a nesprístupnených jaskýň v zmysle zmlúv)		48
3. Ostatné výnosy (v tom: úhrady za poistné udalosti, z predaja kníh, majetku, refundácie projektov hrađených zo štrukturálnych fondov EÚ)		6 031
VÝNOSY SPOLU		11 522
Náklady na hlavnú činnosť	r. 2007	v tis. Sk
1. Spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovaných dodávok (v tom: pohonné hmoty, elektromateriál, drobný hmotný majetek, ochranné pomôcky, elektrická energia, voda, plyn, knihy a tlač, kancelárske potreby, propagačný materiál)		2 119
2. Služby (v tom: náklady na opravy a údržbu, cestovné, reprezentačné, telefóny, propagačné služby, školenia, nájmy, software, projekty štrukturálnych fondov EÚ)		4 724
3. Osobné náklady (v tom: mzdové náklady, ostatné osobné náklady, odvody do poisťovní, sociálny fond)		7 396
4. Iné náklady (v tom : ostatné dane a poplatky, pokuty a penále, odpisy investičného majetku, manká a škody, poistenie majetku, poplatky finančného styku)		5 646
NÁKLADY SPOLU		19 885
HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK		-8 363

Za sledované obdobie hlavná činnosť vykázala stratu. Podľa zákona o rozpočtových pravidlách sa strata z hlavnej činnosti v plnej výške hradí zo zisku z podnikateľskej činnosti. Z rozpočtu zriaďovateľa vo výške 5 443 tis. Sk sa financovali hlavné úlohy úseku ochrany jaskýň, ako aj mzdy zamestnancov tohto úseku. Shválená dotácia zo štátneho rozpočtu vo výške 7 000 tis. Sk bola Rozpočtovými opatreniami MŽP SR č. 1/2007, 2/2007 a 3/2007 krátená o 1 557 tis. Sk. Náklady nad rámec rozpočtu sa financovali zo zisku z podnikateľskej činnosti.

Tab. 4. Účtovné ukazovatele za podnikateľskú činnosť

Výnosy z podnikateľskej činnosti	r. 2007	v tis. Sk
1. Tržby za poskytnuté služby		83 830
(v tom: služby za vstupné, foto-video, speleoterapiu, zmenárenskú službu, poplatky za parkovanie)		
2. Tržby za predaj obchodného tovaru		7 757
(predaj suvenírov, máp, kníh, pohľadníc, skladačiek, bufetový predaj – malé občerstvenie)		
3. Ostatné výnosy		896
(v tom : výnosy za úhrady z poisťných udalostí, kurzové zisky, nájmy, predaj materiálu, zákonné rezervy)		
VÝNOSY SPOLU		92483
Náklady na podnikateľskú činnosť	r. 2007	v tis. Sk
1. Spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovaných dodávok		10 812
(v tom: pohonné hmoty, elektromateriál, drobný hmotný majetok, ochranné pomôcky, elektrická energia, voda, knihy tlač, propagačný materiál, náklady na spoje, predaný tovar)		
2. Služby		18 944
(v tom: náklady na opravu a údržbu jaskýň a areálov, cestovné, reprezentačné, propagačné služby, školenia, nájmy, software)		
3. Osobné náklady		25 539
(v tom : mzdové náklady, ostatné osobné náklady, odvody do poisťovní, sociálny fond)		
4. Iné náklady		9 129
(v tom: dane a poplatky, pokuty a penále, odpisy investičného majetku, manká a škody, poistenie majetku, poplatky finančného styku, náklady na predaný tovar)		
NÁKLADY SPOLU		64 424
HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK		28 059
19 % daň z príjmu zo základu 25 987 tis. Sk		5 331
Hospodársky výsledok po zdanení a odpočítaní dodatočne platenej dane vo výške 170 tis. Sk		22 558
Čistý zisk po odpočítaní straty z hlavnej činnosti / -8 363 tis. Sk/		14 195

Čistý zisk je predmetom delenia:

- a) povinný prídelenie do sociálneho fondu,
- b) prídelenie do rezervného fondu.

Prostriedky z rezervného fondu sa využívajú na krytie investičných akcií po vyčerpaní fondu reprodukcie investičného majetku .

Tab. 5. Odvod finančných prostriedkov do štátneho rozpočtu

Dane za rok 2007	v tis. Sk
a) daň z pridanej hodnoty za podnikateľskú činnosť	11 401
b) preddavky na daň z príjmov za rok 2007	5 078
c) daň z príjmov za zdaňovacie obdobie roku 2007 – doplatok	386
S P O L U :	16 865

Údaje uvedené v tabuľkách sú prevzaté z *Výkazu ziskov a strát* zostaveného k 31. 12. 2007. Každoročne sa predkladá v rámci ročnej účtovnej závierky Ministerstvu životného prostredia SR. Údaje o zaplatených daniach sú prevzaté z daňových priznaní k DPH za rok 2007 a Hlavnej knihy zostavenej k 31. 12. 2007. Doplatok dane z príjmu vo výške 386 tis. Sk je prevzatý z daňového priznania k daniam z príjmov právnických osôb za rok 2007, podané k 31. 3. 2008.

6. PERSONÁLNE OTÁZKY

V zmysle organizačného poriadku činnosť Správy slovenských jaskýň v roku 2007 zabezpečovali jej jednotlivé organizačné zložky: útvar riaditeľa, úsek ochrany jaskýň, úsek prevádzky jaskýň a marketingu, 12 prevádzok sprístupnených jaskýň, technický úsek a ekonomický úsek. Organizačná štruktúra tvorí prílohu č. 1.

Počet zamestnancov sa v roku 2007 celkovo znížil. Na úseku prevádzky jaskýň a marketingu sa vytvorilo jedno pracovné miesto. Štyria zamestnanci z úseku prevádzky jaskýň a marketingu skončili pracovný pomer. Na úseku ochrany jaskýň neboli obsadené tri pracovné miesta. Organizácia neprijímala zamestnancov na neobsadené miesta. Ďalšie znižovanie zamestnancov nebolo prípustné, z dôvodu zabezpečenia plnenia úloh organizácie, ako aj bezpečnosti návštevníkov sprístupnených jaskýň.

Tak ako v minulých rokoch, aj v roku 2007 v čase turistickej sezóny, najmä v letných mesiacoch počas vysokej návštevnosti, sa na prevádzkach jaskýň doplnil požadovaný stav sezónnych zamestnancov do funkcií sprievodca a predavač v bufete. Títo zamestnanci boli prijímaní na dobu určitú, na obdobie podľa potrieb jednotlivých prevádzok jaskýň.

Pre zefektívnenie práce sa niektoré pracovné činnosti vykonávali zamestnancami na kratší pracovný čas. Organizácia zamestnávala jedného zamestnanca so zdravotným postihnutím.

S cieľom zvyšovania odbornej kvalifikácie zamestnancov organizácia podľa príslušných zákonných noriem vytvárala podmienky na štúdium pre piatich odborných pracovníkov úseku ochrany jaskýň, ktorí absolvujú externé doktorandské štúdium na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave.

Tab. 6. Stav zamestnancov v roku 2007

Priemerný evidenčný počet zamestnancov	
Prepočítaný	vo fyzických osobách
103	104

Tab. 7. Počet zamestnancov podľa organizačných útvarov k 31. 12. 2007

Organizačný útvar	Počet zamestnancov	
	Spolu	z toho ženy
Útvar riaditeľa	5	4
Úsek ochrany jaskýň	12	3
Úsek prevádzky jaskýň a marketingu	41	18
Technický úsek	14	4
Ekonomický úsek	6	6

Tab. 8. Veková štruktúra zamestnancov k 31. 12. 2007

Vek	Počet
do 20 rokov	0
21 – 30 rokov	11
31 – 40 rokov	19
41 – 50 rokov	33
51 – 60 rokov	12
nad 60 rokov	3

Tab. 9. Vzdelanostná štruktúra zamestnancov k 31. 12. 2007

Stupeň vzdelania	Počet
Základné	1
Stredné odborné	20
Úplné stredné všeobecné	3
Úplné stredné odborné	31
Vysokoškolské	22
Vedecká výchova	1

V roku 2007 sa zamestnanci zúčastnili viacerých školení, preškolení, odborných seminárov a konferencií, zameraných na prehĺbovanie vedomostí súvisiacich s výkonom funkcie a vyplývajúcich z platnej legislatívy (Tab. 10).

Tab. 10. Prehľad školení v roku 2007

Názov školenia	Počet školení	Spolu účastníkov
Mzdy, sociálne a zdravotné poistenie	3	1
Poskytovanie prvej pomoci	1	30
Obsluha tlakových nádob	1	3
Práca s potravinami	1	7
Daň z pridanej hodnoty	2	2
Štátna pokladnica	1	2
Účtovanie majetku	2	1
Práca vo výškach	2	14
Práca v úpravovniach vody	1	9
Zákonník práce	2	2
Obsluha motorovej píly a krovinorezu	1	13
IT, SW	3	18
Cestovné náhrady	1	1
Speleologická škola	1	20
Vodiči referentských vozidiel	1	43
Odborný seminár pre pracovníkov jaskýň	1	54

V oblasti sociálnej politiky organizácia v zmysle uzatvorenej kolektívnej zmluvy prispievala zamestnancom z prostriedkov sociálneho fondu na stravné, ako aj na kompenzáciu výdavkov na dopravu do zamestnania. V zmysle interných predpisov boli zamestnancom poskytované bezúročné pôžičky.

7. CIELE A PREHĽAD ICH PLNENIA

Správa slovenských jaskýň ako odborná organizácia ochrany prírody v rezorte Ministerstva životného prostredia SR plní vo vzťahu k zriaďovateľovi a verejnosti tieto hlavné ciele:

- zabezpečuje dôslednú ochranu a praktickú starostlivosť o prírodné pamiatky a národné prírodné pamiatky – jaskyne a ich geosystémy na základe výsledkov aplikovaného výskumu a monitoringu ich prírodného prostredia (vrátane jaskýň zaradených do svetového oprírodného dedičstva UNESCO), praktickými opatreniami i environmentálnou výchovou sa snaží vytvoriť preventívne opatrenia voči negatívnym antropogénnym zásahom v jaskyniach, v prípade potreby v spolupráci s orgánmi štátnej správy rieši nežiaduce situácie a podľa možností odstraňuje a revitalizuje negatívne antropogénne prejavy v jaskyniach,
- zabezpečuje správu jaskýň ako vlastníctva štátu,
- využíva a prezentuje sprístupnené jaskyne ako náučné lokality pre širokú domácu i zahraničnú verejnosť v súlade s cieľmi štátnej environmentálnej politiky, spolu so zdravotníckymi zariadeniami realizuje liečebné pobyty najmä pre deti s broncho- a astmatickými chorobami.

Na základe niekoľkoročnej výchovy a nadobúdania viacročnej praxe vlastných odborníkov v prepojení na širšiu medzinárodnú spoluprácu možno konštatovať, že výsledky činnosti organizácie dosahujú uspokojivú úroveň ochrany, výskumu, monitoringu, dokumentácie a starostlivosti o jaskyne, ako aj prevádzky, marketingu a propagácie

sprístupnených jaskýň. Výsledky týchto činností možno zrovnávať s vyspelými jaskyniarskymi krajinami sveta.

Návštevnosť sprístupnených jaskýň v roku 2006 presiahla 685-tisíc osôb. Vzhľadom na rok 2006 sa návštevnosť jaskýň zvýšila o 1798 osôb, čo poukazuje na určitú stabilizáciu návštevnosti sprístupnených jaskýň, ktoré patria medzi hlavné turistické destinácie na Slovensku. Na základe analýz a odborných posudkov má každá jaskyňa stanovenú únosnosť a limity návštevnosti tak, aby nedochádzalo k trvalejším speleoklimatickým a iným environmentálnym zmenám, ktoré by mohli následne spôsobiť narušenie, prípadne až postupnú deštrukciu sintrovej a aragonitovej výplne alebo ostatných prírodných zložiek jaskynného prostredia. V súčasnosti žiadna zo sprístupnených jaskýň nemá prekročený limit únosného zaťaženia. Iba návštevnosti Ochtinskej aragonitovej jaskyne, Dobšinskej ľadovej jaskyne, Demänovskej ľadovej jaskyne a Demänovskej jaskyne slobody v letných mesiacoch júl a august sa do určitej miery približujú uvedeným limitom.

Pri realizácii speleoterapie a ozdravovacích speleoklimatických pobytov vo vybraných sprístupnených jaskyniach organizácia spolupracuje so zdravotníckymi organizáciami, ktoré majú akreditáciu na tieto liečebné metódy. V minulých rokoch sa liečebné pobyty v jaskyniach vykonávali bez závažnejších problémov. Organizácia zabezpečila všetky podmienky nevyhnutné na bezpečný pobyt frekventantov liečby v podzemí.

Hodnotenie Správy slovenských jaskýň z pohľadu Ministerstva životného prostredia SR

Hlavné prínosy Správy slovenských jaskýň pre:

a) ústredný orgán

Správa slovenských jaskýň je odborná organizácia ochrany prírody a krajiny s celoštátnou pôsobnosťou v priamom riadení Ministerstva životného prostredia SR. Plní úlohy vzťahujúce sa na jaskyne v nadväznosti na § 24, ods. 20 a § 65, ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Podľa štatútu organizácie zo 7. 12. 2003 (č. 43/2003-5) je jej činnosť zameraná na správu všetkých jaskýň – prírodných pamiatok a národných prírodných pamiatok a na ich bezpečné a trvalo udržateľné využívanie. Zabezpečuje prevádzku 12 sprístupnených jaskýň (Belianska jaskyňa, Bystrianska jaskyňa, Demänovská ľadová jaskyňa, Demänovská jaskyňa slobody, Dobšinská ľadová jaskyňa, Domica, Driny, Gombasecká jaskyňa, Harmanecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Važecká jaskyňa). Buduje a zabezpečuje údržbu vstupných areálov a technickej infraštruktúry na povrchu i v podzemí sprístupnených jaskýň. Správa slovenských jaskýň sa podieľa aj na metodickom usmerňovaní starostlivosti o krasovú krajinu.

V nadväznosti na Ústavu Slovenskej republiky Ministerstvo životného prostredia SR v zmysle § 24, ods. 20 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny určilo za správcu jaskýň ako vlastníctva štátu Správu slovenských jaskýň (čl. 2, bod 5, písm. c) štatútu; z legislatívneho hľadiska túto činnosť upravuje zákon o správe majetku štátu).

Správa slovenských jaskýň vykonáva a koordinuje aj výskum, monitoring a dokumentáciu jaskýň, najmä s cieľom praktických aplikácií pre potreby ochrany prírody. Správa slovenských jaskýň vykonáva a zabezpečuje súbor opatrení na ochranu a prezentáciu slovenskej časti lokality svetového prírodného dedičstva Jaskyne Slovenského a Aggtelekského krasu. Spravuje aj dve jaskynné lokality (Domica, jaskyne Demänovskej doliny) zaradené do Ramsarského zoznamu medzinárodne významných mokradí.

V gescii Ministerstva životného prostredia SR rieši úlohy týkajúce sa ochrany krasu a jaskýň, ktoré si vyžadujú cezhraničnú spoluprácu (jaskyne Slovenského a Aggtelekského krasu, krasové a pseudokrasové územia na hranici s Poľskou republikou). Správa slovenských jaskýň sa zúčastňuje rokovaní a plní uznesenia prijímané spoločnými pracovnými skupinami vytvorenými príslušnými ministerstvami susediacich štátov.

Na celosvetovej úrovni Správa slovenských jaskýň zastupuje slovenské jaskyniarstvo v Medzinárodnej asociácii prístupných jaskýň (ISCA), v spolupráci so Slovenskou speleologickou spoločnosťou aj v Medzinárodnej speleologickej únii (UIS). Správa slovenských jaskýň bude hlavným organizátorom 6. kongresu Medzinárodnej asociácie prístupných jaskýň, ktorý sa bude konať v roku 2010 na Slovensku.

b) ostatné organizácie verejnej správy

V rámci zabezpečovania ochrany jaskýň Správa slovenských jaskýň spracováva odborné stanoviská, vyjadrenia a posudky pre rozhodnutia príslušných orgánov štátnej správy týkajúce sa výskumu, prieskumu a využívania jaskýň, aktivít cestovného ruchu, ťažobnej, stavebnej, poľnohospodárskej alebo inej činnosti v krasových územiach, resp. v okolí jaskýň a ich ochranných pásmach.

V rámci vedeckého výskumu a monitoringu sa činnosťou organizácie získavajú nové poznatky o geologických, geomorfologických, hydrologických, speleoklimatických a biospeleologických pomeroch v jaskyniach, ktoré výrazne prispievajú k detailnejšiemu spoznávaniu jaskýň a krasových javov na Slovensku, ako aj pri spracovávaní projektov ich ochrany a riešení ďalších praktických aplikačných úloh. Výsledky odborných činností sa pravidelne prezentujú na vedeckých konferenciách *Výskum, využívania a ochrana jaskýň*, publikované sú v zborníkoch referátov, odbornom časopise Správy slovenských jaskýň, ako aj iných speleologických a ochranárskych periodikách doma i v zahraničí.

Výsledky odborných činností Správy slovenských jaskýň využívajú viaceré vedecké ústavy a inštitúcie, vysokoškolské i stredoškolské pracoviská, prírodovedné múzea, organizácie štátnej ochrany prírody i dobrovoľné jaskyniarske a ochranárske združenia a organizácie. Takisto sa využívajú pri spracovávaní projektov alebo hodnotiacich posudkov k realizácii ťažobnej, stavebnej, poľnohospodárskej a inej antropogénnej činnosti, ako aj k rozvoju aktivít cestovného ruchu s cieľom trvalo udržateľného využívania krasových území a jaskýň.

Správa slovenských jaskýň v rámci svojej činnosti spolupracuje najmä so Štátnou ochrany prírody a Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva. Pri zabezpečovaní praktickej ochrany a starostlivosti, ako aj meračskej dokumentácii jaskýň úzko spolupracuje so Slovenskou speleologickou spoločnosťou – mimovládnu organizáciou združujúcou dobrovoľných jaskyniarov, ktorí vykonávajú speleologický prieskum na území Slovenskej republiky. Pri monitorovaní a ochrane netopierov sa spolupracuje so Skupinou pre ochranu netopierov.

Pri riešení viacerých výskumných a odborných úloh organizácia spolupracuje s viacerými mimorezortnými domácimi i zahraničnými inštitúciami, najmä z okolitých stredoeurópskych štátov (Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach, Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave, Geologický ústav AV ČR v Prahe, Geologický ústav PAV vo Varšave, Geologický ústav Jagiellonskej univerzity v Krakove, Vroclavská univerzita, Správa jaskýň Českej republiky, Speleologický inštitút v Budapešti, Správa Aggtelekského národného parku v Jósvalfő, Správa Národného parku Bukové hory v Egri v Maďarsku, Inštitút pre výskum krasu v Postojnej v Slovinsku a iné). Dlhodobejšie sa udržiava spolupráca aj s austrálskymi a japonskými špecialistami na kras a jaskyne.

c) pre širokú verejnosť

Správa slovenských jaskýň zabezpečuje prevádzku 12 sprístupnených jaskýň – náučných lokalít. V posledných rokoch služby organizácie využije ročne 670- až 700-tisíc návštevníkov, pričom viac ako polovica z nich je zo zahraničia. Sprístupnené jeskyne patria medzi hlavné destinácie cestovného ruchu na Slovensku. Preto organizácia sa veľkou mierou podieľa na prezentácii našich prírodných krás Slovenskej republiky voči zahraničiu. Na prístupových trasách k sprístupneným jaskyniam sa inštalujú náučné chodníky, v interiéri vstupných areálov jaskýň stále výstavy a expozície, čím návštevníci dostávajú komplexný pohľad o jaskyniach a dôvodoch ich ochrany, ako aj o prírodných hodnotách okolitých chránených území. Správa slovenských jaskýň upravuje aj niektoré ďalšie jeskyne na náčné lokality (NPP Prepoštská jaskyňa, PP Morské oko).

Vo vybraných sprístupnených jaskyniach (Bystrianska jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Belianska jaskyňa) sa na základe medzirezortnej dohody medzi Ministerstvom životného prostredia SR a Ministerstvom zdravotníctva SR z roku 1998 realizuje vykonávanie speleoterapeutických pobytov, ktorých technickú úpravu a bezpečnosť pobytu frekventantov liečby v podzemí zabezpečuje Správa slovenských jaskýň.

Správa slovenských jaskýň zabezpečuje čistenie jaskýň a závrto, ktoré sú súčasťami podzemných krasových hydrologických systémov. Nežiaduce odpadové látky v podzemí znečisťujú podzemné vody ústiace do vyvieráčiek, ktoré sa v mnohých prípadoch využívajú ako zdroje pitnej vody.

8. HODNOTENIE A ANALÝZA VÝVOJA ORGANIZÁCIE V ROKU 2007

Ako vyplýva zo štatútu organizácie, Správa slovenských jaskýň plní celospoločenské úlohy v súlade so záujmami štátnej ochrany prírody v nadväznosti na zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. V zmysle strategických cieľov organizácie i vyhodnotenia plánu hlavných úloh sa úlohy v roku 2006 splnili (správu o splnení Plánu hlavných úloh na rok 2007 schválilo Ministerstvom životného prostredia SR vo februári 2008).

Rozvoj odborných činností, ochrany a praktickej starostlivosti sa od polovice 90. rokov minulého storočia postupne rozvinul do roviny zabezpečovania výskumu a monitoringu jaskýň, ako aj praktickej aplikácie dosiahnutých výsledkov podľa požiadaviek riešenia praktických úloh ochrany prírody. Nároky na činnosť organizácie sa zvýšili po rozšírení jej pôsobnosti na všetky jeskyne v Slovenskej republike od začiatku roka 2002. Podľa finančných možností sa zabezpečili najdôležitejšie z toho vyplývajúce personálne i materiálne potreby rozvoja organizácie. Na základe periodického hodnotenia výskumu Správa slovenských jaskýň vo februári 2005 obdržala osvedčenie ministra školstva SR o spôsobilosti vykonávať výskumné a vývojové činnosti v celom rozsahu zamerania úseku ochrany jaskýň.

Pozitívne možno hodnotiť aj vykonané činnosti a finančné prostriedky vložené do výstavby, opráv a udržiavania prehliadkových trás sprístupnených jaskýň a ich vstupných areálov, čo výrazne prispieva k skvalitňovaniu podmienok na ich prevádzku, najmä voči domácej i zahraničnej verejnosti. Takisto rozvoj informačných technológií, vrátane prevádzok sprístupnených jaskýň, sa začína pozitívne prejavovať v každodenných činnostiach organizácie – v závislosti od postupného dobudovávania integrovaného informačného systému organizácie.

V posledných rokoch sa každoročne zvyšuje príjem z obchodnej činnosti na prevádzkach jaskýň, čo súvisí realizáciou marketingovej činnosti v sprístupnených jaskyniach.

V rámci prevádzok jaskýň sa počas sledovaného obdobia vyskytlo len niekoľko sťažností, ktoré sa po preskúmaní ukázali ako neopodstatnené, resp. sa vyriešili. Výsledky kontrol rôznych subjektov v posledných rokoch, najmä Daňového úradu, Najvyššieho kontrolného úradu SR a Správy finančnej kontroly Ministerstva financií SR preukázali nedostatky len formálneho charakteru a potvrdili oprávnenosť nakladania s finančnými prostriedkami zo štátneho rozpočtu.

Priaznivý hospodársky výsledok umožňuje tvorbu finančných zdrojov potrebných na investičnú činnosť, ktorá v roku 2006 zo štátneho rozpočtu prestala byť podporovaná. Na financovanie viacerých úloh sa pripravili projekty štrukturálnych fondov EÚ. Niektoré z nich sa už zrealizovali (náučné environmentálne centrum pri jaskyni Domica, čistenie priepastí Slovenského krasu, úprava vstupného areálu Gombaseckej jaskyne, zabezpečovacie zariadenia sprístupnených jaskýň a ich prevádzok), iné sú v štádiu realizácie (inštalácia antikorózneho prehladkového chodníka v Dobšinskej ľadovej jaskyni, výmena vstupných antikorózných dverí do sprístupnených jaskýň, náučné lokality Prepoštská jaskyňa a Morské oko, integrovaný environmentálny monitorovací systém). Financovanie organizácie vo vzťahu k verejným financiám je značne úsporné.

9. HLAVNÉ SKUPINY UŽÍVATEĽOV VÝSTUPOV ORGANIZÁCIE

Na Slovensku je v súčasnosti známych vyše 5 450 jaskýň – prírodných pamiatok. Najvýznamnejšie z nich sú vyhlásené za národné prírodné pamiatky. Jaskyne Slovenského krasu, ako aj Ochtinská aragonitová jaskyňa a Dobšinská ľadová jaskyňa, sú zaradené do svetového prírodného dedičstva UNESCO. V zmysle Ústavy Slovenskej republiky sú všetky jaskyne vo vlastníctve štátu. Ochranu a starostlivosť o tieto významné prírodné fenomény garantuje a vykonáva štát, čo realizuje a zabezpečuje Správa slovenských jaskýň ako špecializovaná odborná organizácia ochrany prírody zriadená Ministerstvom životného prostredia SR. Pri svojej činnosti využíva dlhoročné praktické skúsenosti získavané od vzniku Správy slovenských jaskýň v roku 1970.

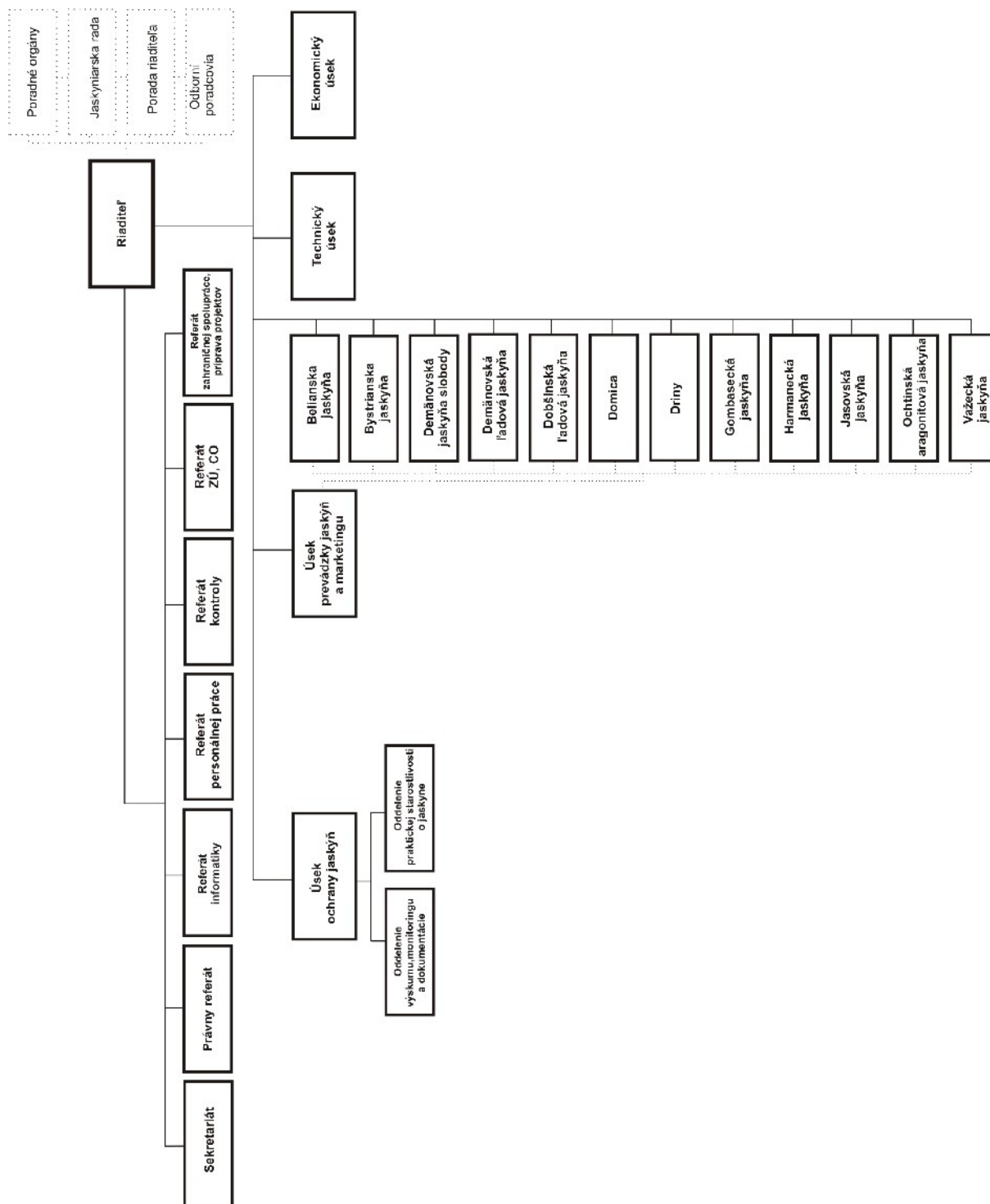
Správa slovenských jaskýň zabezpečuje prevádzku 12 sprístupnených jaskýň – náučných lokalít. V posledných rokoch služby organizácie využije ročne 670- až 700-tisíc návštevníkov, pričom viac ako polovica z nich je zo zahraničia. Preto organizácia sa veľkou mierou podieľa na prezentácii našich prírodných krás Slovenskej republiky voči zahraničiu. Okrem sprievodného slova v jaskyni sú pre návštevníkov jaskýň na peších prístupových trasách inštalované náučné chodníky, v interiéri vstupných areálov jaskýň stále výstavy a expozície, čím návštevníci dostávajú komplexný pohľad o jaskyniach a dôvodoch ich ochrany, ako aj o prírodných hodnotách okolitých chránených území.

V rámci zabezpečovania ochrany jaskýň Správa slovenských jaskýň spracováva aj odborné stanoviská, vyjadrenia a posudky pre rozhodnutia príslušných orgánov štátnej správy týkajúce sa výskumu, prieskumu a využívania jaskýň, aktivít cestovného ruchu, ťažobnej, stavebnej, poľnohospodárskej alebo inej činnosti v krasových územiach, resp. v okolí jaskýň a ich ochranných pásmach.

V rámci vedeckého výskumu a monitoringu sa činnosťou organizácie získavajú nové poznatky o geologických, geomorfologických, hydrologických, speleoklimatických a biospeleologických pomeroch v jaskyniach, ktoré výrazne prispievajú k detailnejšiemu spoznávaniu jaskýň a krasových javov na Slovensku, ako aj pri spracovávaní projektov ich ochrany a riešení ďalších praktických aplikačných úloh. Výsledky odborných činností sa pravidelne prezentujú na vedeckých konferenciách, publikované sú v zborníkoch referátov, odbornom časopise Správy slovenských jaskýň, ako aj iných speleologických a ochranárskych periodikách doma i v zahraničí.

Výsledky odborných činností Správy slovenských jaskýň využívajú viaceré vedecké ústavy a inštitúcie, vysokoškolské i stredoškolské pracoviská, prírodovedné múzeá, organizácie štátnej ochrany prírody i dobrovoľné jaskyniarske a ochranárske združenia a organizácie. Takisto sa využívajú pri spracovávaní projektov alebo hodnotiacich posudkov k realizácii ťažobnej, stavebnej, poľnohospodárskej a inej antropogénnej činnosti, ako aj k rozvoju aktivít cestovného ruchu s cieľom trvalo udržateľného využívania krasových území a jaskýň.

Vo vybraných prístupných jaskyniach (Bystrianska jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Belianska jaskyňa) sa na základe medzirezortnej dohody medzi Ministerstvom životného prostredia SR a Ministerstvom zdravotníctva SR z roku 1998 realizuje vykonávanie speleoterapeutických pobytov, ktorých technickú úpravu a bezpečnosť pobytu frekventantov liečby v podzemí zabezpečuje Správa slovenských jaskýň.

Príloha č. 1. Organizačná štruktúra Správy slovenských jaskýň